

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., József tér 10.
hová minden küldemény
intézendő.

ZSIDÓ FELEKEZETI JELLEGŰ
POLITIKAI ÉS SZÉPIRODALMI KÖZLÖNY.
SZERKESZTI: SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz kitérve.. 8 frt
Fél évre..... 4 „
Negyedévre..... 2 „
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

A hatalmas német császár. Irta: *Szabolcsi Miksa*. — A zsidó asszony zsidósága. Irta: *Gerő Ödön*. — Hajdanába és napjainkban. Irta: *Gróf Vay Sándor*. — A fekete bacillus. (A »Pesti Hirlap« tárczája *Tóth Bélától*). — Magyarázatok az Ötkönyv szakaszaihoz. Irta: *Dr. Jordán Sándor*. — Héber versek. Fordította: *Telekes Béla*. — Hitközségi választások. — Hírek. — Meturgeman (szerkesztői üzenetek). — Hirdetések.
A mellékleten: Gyöngyszemek a talmudból és midrashból. — A márcziusi idők és a pesti zsidóság. Közli: *Pollak Káim*. — A velencei kalmár. Irta: *Hoffmann Mór*. — Eszterka. (Szomorujáték.) Irta: *Dr. Phillipson Lajos*.

Naptár:

Vasárnap (1898. november 6.) 5659. **Marchesvan** hó 21-ike. Hétfő 22-ike. Kedd 23-ika. Szerda 24-ike. Csütörtök 25-ike. Péntek 26-ika. Szombat 27-ike. Muszaf előtt bejelentik az ujhordat (mevorchin-hachódes). Hetiszidra **Chajé-Szoro**. (Mózes I. könyve 23. fejezete kezdetétől a 25. fejezet 19. verséig.) Haftora: »Ve-hammelech Dovid zokén bo bajomim . . . . .« (Királyok I. könyve I. fejezete kezdetétől a 32. versig.)

A hatalmas német császár.

„Cijón, világ gyöngye, feléd fordítják tekintetüket az egész föld nemzetei; Cijón világosság hegye, fényedből meritenek népek, királyok zarándokolnak hozzád, dédelgetik köveidet és drágaságként viszik magukkal porodat.“ Valóvá vált a próféta szava, valóvá szóról-szóra, azaz csak szóról-szóra, mert a próféta szelleme tovább is vár megvalósítójára.

„Meritenek a kutból és szomjuhozni hagyják azokat, akik ásták.“ „Szelleméből táplálkoznak, dallamát zengik, csak őrá magára nem gondol senki; ó, volna csak erős, volna csak nagy!“

Nemcsak hogy nem erős, nemcsak, hogy nem nagy, de gyöngye, kicsiny, üldözött, gyanúsított és irigyelt. Vászott ficzkók öltögetik rá nyelvüket, meglökdösik és megrugdadják; vadak üldözik és marcangolják fogaikkal testét.

Mi haszna is lett volna ezeket megnyernie a hatalmas német császárnak? Ott állott Mória hegyén, Izrael hajdani erősségének alapkövein; a szózatot hirdette, mely Izrael prófétája ajakán csendült; leborult és elimádkozta a zsol-tárt, mely Izrael királya hárfáján hangzott legelőször: a hova tekintett, a mit beszélt, a mire csak gondolt, a hegy, a fa, a környezet, a föld,

a levegő, minden, minden Izraelre emlékeztette; emlékeztette akkor is, mikor üdvözítője sirján fohászzkodott. Izrael gyermeke volt. Izrael fiai voltak, kik nevét átörökitették a világnak, kik tanait terjesztették és érte martyrhalált haltak. Izraelé voltak a tanok is, Izraelé a szellem, Izraelé a lelkesedés és halálmegvetés, Izraelé tehát minden, miből a kereszténység fakadt; de Izraelről nem esett szó, midőn a hatalmas német császár a hajdani Izrael fővárosában, a kereszténység forrásán ősei jelszavait variálta, mik szintén Izrael írásaiból valók.

A hatalmas német császár hódolt a hatalmasnak, a mohamedánságnak, a katolikus világnak: a szultánnak és a pápának; hódolt az orthodox hitűeknek és hódolt vallásabelieinek: hódolt és meghódította mindannyiukat. Hatalmat, erőt képviselnek mindannyian. Izraelnek se ereje, se hatalma, csak szellemét látta minden fűszálon a hatalmas német császár. Ő maga is élt véle minden nyilatkozatában „evett kenyereből, ivott borából, de áldó szót nem mondott rá a hálátlan zarándok.“ És miért is tette volna, miért mondott volna békitő szót Izraelről, a gyengére, az üldözöttre, mikor — gyenge és üldözött!

És a szétszórt Izrael mégis hálával tartozik a német császárnak azokért, amiket Palaesztinában

mivelt. Széttört egy bálványt, melyet álmodozók faragtak és melyet oly sok szegény ember imádni kezdett.

Széttörte a cijónizmust, megsemmisítette minden reményét.

Az a meggyőződésünk különben is, hogy a versengés Palaestinaért tulajdonképen a cijónisták productuma. Századok óta semmiféle hatalom nem gondolt Palaestínára és csak vagy három év óta küldözgeti oda rubeljeit és emissáriusait Oroszország; még későbbi keletű a pápaság roppant figyelme és a német evangélikus világnak a porondon való megjelenése. Az új zsidó „államalkotók“-nak köszöni a nagy három keresztény felekezet váratlan megizmosodását Palaestinában és a cijónismusból támadt utóbbi időben a magas porta ideges féltékenysége is, úgy hogy megrakta az országot katonákkal és zsidót többé oda be nem bocsájt; — a török, ki addig olyan tolerans és olyan emberséges volt vallásuk miatt üldözött emberek iránt!

A cijónisták végtelen károkat okoztak a Szentföldön oly szépen indult zsidó-gyarmatosításnak. Ők maguk semmit sem tettek érte, de beszédekkel mondtak, melyekben a sárga földig gyalázták a koloniák nagylelkű támogatóit; a pápaság és három nagyhatalom figyelmét Palaestínára irányították és a magas portát a zsidóktól elidegenítették. Ezek a cijónisták eredményei Palaestinában.

Belátják tán ezután, hogy a szultán csak nem adja oda nekik a Szentföldet és azt is, hogy ha mégis kiadná kezéből az országot, lenne tán orosz, tán német, tán francia provincia, de semmi esetre sem zsidó állam.

Zsidó állam, melynek nincsenek meg az előfeltételei és mely — ha az utópia mégis valóvá válnék — kész szerencsétlenség volna épen a zsidóságra nézve.

A cijónizmus (értjük politikai ágát, mert a humanista cijónizmusnak és a kolonizációnak hívei vagyunk mi is) kiszámíthatlan kárára válhat a többi zsidóságnak is minden országban, ahová a lábát betette.

A *hazafiság* képezi a zsidóság erejét nálunk is, más országokban is. Ha ezt megingatják, holmi zsidó nemzeti eszmék költögetésével, zsidó

államra való törekvéssel, elvesziti lába alatt a talajt és visszasyüved a sötét ghekkók mélységébe.

A német császár palaestíniai útja fölrázhatta álmukból Herzl-Nordauékát, végét vetvén a 19. század legnagyobb phantasmagoriájának.

Szabolcsi Miksa.

A zsidó asszony zsidósága.

Bárhogy diadalmaskodik is a nőemancipáció, a mely az asszonynak a férfival egyenlő jussáért küzd és a nőnek az akarat és cselekvés világában szabadságot akar szerezni: a nő, az egyenlő jussu, a fölszabadított nő is a lelkületnek embere marad, a ki csakis az érzéseken keresztül szűri le a maga elhatározásait. Mert mindig a kedély volt a vezetője, az ösztökélője. És mindig a kedély lesz az irányítója. A ki a női lelkületnek érzésre való vágyakozását semmibe se veszi, nem ismeri a legnagyobb energiák egyikének szükségességeit. A mi nagy baj, a mikor ennek az energiának föladatát szánunk, mikor kötelességek elé állítjuk s azt mondjuk neki, hogy teljesítse. A zsidó asszonyra rábizzuk a gyermekek érzületének fejlesztését és azt mondjuk, hogy ennek az érzületnek a vallásosság legyen az alapja; a zsidó nőre rábizzuk a házat és azt mondjuk neki, hogy ez a ház a zsidó családi életnek legyen a hajléka.

De már azt nem kutatjuk, hogy a zsidó nő lelkületében az érzésekre való nagy mohóságot mennyire elégíti ki a felekezeti élet. A női lelkületnek hiába magyarázatjuk régi világokból leszűrt hagyományokról, hogy ime itt van a parancs és itt a tilalom. A pusztá hagyomány nem imponál az impulzív természetnek. Mert a hagyományos szokásról tudja, hogy az valamikor régi embereknek új szokása volt. Nem isteni parancsok, csak embereknek valamire nagy időközön át való rászokása. A mire azonban a dédanyák rászoktattak, arról az unokák megint leszokhatnak, mert változnak a szükségességek és mások lettek a lehetőségek.

És nagyon is mások lettek; a zsidó asszony lelkületét már nem elégítik ki a dédanyák megszokásai. A változott viszonyok közt szomjuhozva keresi a felekezeti életet és nem találja. Keresi, mert ennek az életnek keretében elégíti ki az ő vallásos érzületét és nem találja meg, mert a fiúk megreformálhatták a dédapák szokásait, de már a lányok ráparancsolják azt a régi világot, a mely csak volt, de már nincs.

A kik a zsidó nőre a gyermek lelkületét és a ház hangulatát bizzák, ám fontolják meg előbb, hogy vajon reábizhatják-e? Mert nem a pusztá bizalom kérdése ez, hanem hosszú idő, talán az egész jövő zsidó vallásos életnek a kérdése is. Nemzedékek lelkületének nevelése hatalmas dolog, a mikor ezeknek a nemzedékek életében elsikkadhat a hit. Ha a zsidó nőt nem az érzülete, nem a lelkülete fűzi a felekezethez, hanem költik hozzá egyeb, csakis olyan szokások, a melyek már nem is az

ő szokásai: akkor az a reábizott nagy kötelesség rossz helyre jutott. Micsoda botor dolog a hagyományok nevében a felekezeti gyöngíteni! A hagyomány tiszteltreméltó, de ne legyen a vallásos élet ellenségévé. A szokás ne idegenítse el a hívőt a törvénytől. A szokás ne kergesse széjjel a hitre szomjuhozókat, mert akkor a szent buzgalom szentségtelen dolgot művel és bünt követ el a vallás ellen.

A megváltozott viszonyok lehetővé tették a zsidó asszonynak, hogy a konyhából kikerüljön. Már nem csak főz, takarít és foltoz, már részese az életnek is. Mint a hogy azelőtt is az volt, mielőtt az üldözések menekülő búvóhelylyé alacsonyították vagy szentelték a zsidó házat. A ghetto ledőlt; az is, amelybe a gyűlölség csukta a zsidót, az is, amelybe az aggodalmas védekezés zárta. A nap megint besüt a zsidó házba. Isten napja, amely világosságot hord. Hát most az az asszony, aki nemcsak főz és takarít, úgy érzi, hogy a vallása, a régi zsidó vallás nem foglalkoztatja már a lelkületét. Hogy mitszabad és mit nem szabad főznie és hogy mikor legyen ünnepi takarítás: ezek a gondok már nem csillapítják a föl-szabadult zsidó még nem is emancipált nevének és lányának lelke szomorúságát. Az a szent zsidó nagy vallás, a mely megrázza a komoly, dologjáró, küzködő férfi lelkületét, amely könyüket csal a szemébe és meghatottságot a szívébe, micsoda boldogságos áradattal zúdulhatna a szomjuhozó lelkületre! Ezt a nagy, isteni vallást, amelynek csudálatos fejlődése a könyvek könyveiben meg vagyon írva, s melynek minden fejlődési fokát a legszigorubb szigorúság megérti és tiszteli, mért, hogy csak most akasztják meg a fejlődésben, amikor tulajdonképpen nem is új szellem befogadásáról, hanem a réginek dicsőséges megújításáról van szó?

Deborah, Mirjam, Channa, Eszter, Judith népe, a melynek prófétája is, bírása is, hadvezető vezére is volt asszony, amelynek Istenhez fohászoló asszony-papja is volt, s amelynek nagy éltető erejét, a családi boldogságot, az asszony őrizte meg, mért, hogy éppen azok között az új viszonyok közt, amelyek megint kötelességek elé szólítják az asszonyt, nem akarja a nő lelkületének azt a jussát elismerni, hogy kielégíttessék az ő vallásra epekedő szomjusága? Deborah, a nagy, a dicsőséges, a bölcs, vajjon mit tett volna, ha egyéb részt nem juttattak volna neki a vallásos életből csak azt, hogy ügyeljen a kóser konyhára.

A hadverő asszony, aki népe szabadságát védte, gondolt-e valaha az ünnepi takarításra? Hátha mindig csak arra kellett volna gondolnia! A zsidó vallás könyvei büszkén emlékeznek meg a nagy asszonyokról. S azokból a verőfényes lapokból, de még a gyászos sorokból is ki-kiszólal a szabad zsidó asszony büszke beszéde. Aki szabad volt Isten előtt, és akinek a lelkülete boldogan kereste a nagy vigasztaló, ótalmazó, szerető Adonait.

Mikor mindenfelé megkezdődött a küzdelem a nőnek egyenlőjogusítása érdekében, amikor az asszony a maga nagy isteni ajándokához emberi méltóságát is

érvényesíteni kezdi, amikor a női tudás nagyságáról és a női érzület mélységéről kiviláglik, hogy ugyanolyan mint a férfi: emancipáljuk a zsidó asszonyt is. Nem Isten előtt, hanem az előtt az ember előtt, aki a maga nagy férfi-büszkeségében azt hitette el magával, hogy Istenben hinni és Istent szolgálni is jobban tud mint az asszony!

Gerő Ödön.

Hajdanában és napjainkban.

Mintha a század alkonya valami sajátságos visszaesést mutatna.

Pártviszályok mindenfelé, fanatikus vallási gyűlölködés.

Dermesztő hidegség választja el egymástól a társadalom különböző részleteit s mindinkább tapasztaljuk, hogy különösen a zsidók és keresztények közt emelkedik óriási választófal.

Hajdan, a sötét középkorban, mikor máglyák vérfénye festette be az éjszaka bakacsinját, mikor a zsidók külön ghettókban laktak s ruhájukon sárga posztódarabot viseltek ösmertető jelül, aligha volt nagyobb ez a gyűlölködés.

— Zsidó! Hihetetlen hanghordozással mondja ki most is ezt a szót sok társaságbeli ember — ki minden rosszat ami az országot, a magyar népet éri a zsidóra ken. Hát hiszen, tagadhatatlan, vannak a zsidóságnak is hibái, de viszont olyan rendkívüli nagy erényei is, a minők nincsenek meg a mi örökké a felebaráti szertetről prédikáló hitsorsosainkban.

Ha a társaságban valaki elszegényedik, letört — ez a műszó. Elhagyják a régi pajtások, az ösmerősök az utcán sietve vágnak át a másik oldalra, sőt a legközelebbi rokon is, ha az illető elszegényedett urfiról van szó, s rokoni összeköttetésüket említi valaki, vonatott orrhangon jegyzi meg:

— Igen . . . úgy távolról, nagyon távolról . . .

Hogy protegálná, segitené a szegény rokont, arra nincs csupán egyetlenegy eset — s ez az, ha terhére van neki, hogy vele egy város, esetleg kisebb vidéki székhely levegőjét szivja, és rontja prestigét.

Ekkor ad neki annyit, hogy Amerikába vitorlázzon, vagy besegíti díjnoknak, esetleg, ha jogvégezett, min. segéd-fogalmazónak.

A zsidó ellenben nem röstelli a szegény rokont, Ha fiu üzletében, irodájában foglalkoztatja, ha leány, kőzakarattal kiházásítja.

Annyira nagy bennök az összetartás, az egymáson való segítség vágya, hogy szinte szabadkőművesi kapocs köti őket össze — s mert sokan vannak, sok helyet is foglalnak el, azért hangzik mindegyre a vád, hogy a zsidó mindenből kitérja a keresztényt . . .

Igyekszik pozíciót foglalni, és most még inkább, hogy látja milyen fejvesztetten küzdenek az antisemita agitátorok, hogy a keresztényeket a zsidókra bujtsák.

Valóságos *harcz* például az a hajsza, a mit Bécsben mindenféle kínálkozó alkalommal, így a *pestis*-nél s, elkövetnek.

Nálunk is próbálkoztak. Az adomák egyik legjellemzőbbje a következő:

Sárosban egy izben, a nemzeti csöndes mellett nagyon sinczerizáltak az urak. Többek közt a zsidókra is áttértek és egyik Semsey így szólt:

— Bizony tönkre megyünk, mindent elnyel a zsidó, jó lenne kipusztítani őket . . .

Az urak bólingattak, aztán egy öreg, deresfejű földesúr azt indítványozta, hogy melyik zsidón kezdjék.

Gondolkoztak egy darabig, aztán unisono így szóltak:

— Akár melyiken, egyre megy, azt azonban kikötöm, hogy az *én zsidómat* senkise bántsa. Kis vártatva kiszült, hogy mindegyik úrnak van *zsidaja*, akit bántani nem enged — s így megmaradtak a sárosi zsidók mind, akiknek egyik főbüszkesége, hogy a közülük való Sonnenfels, a nagy császár, II. József genialis minisztere.

Ugyancsak erre vall az a kezeim közt lévő, 1817 február 25-én, kelt levél, melyben egy borsodmegyei ősi nemzetség tagja körülményesen leírja, hogy és mint ünnepelték ott meg Roth Mózes *»derék és közönségesen tisztelt«* zsidó lakodalmat.

Leírja levélíró, hogy Roth családja már több száz éve lakik Borsod vármegyében, s hogy a nagyapja, mint zab és takarmány szállító bejáratos volt Sárospatakra is, »a' néhai nagyságos Fejedelem II. Rákóczy Ferencz udvarába, a' ki betsülte, mert bármilyen nagy summát ajánlottak is nekik a Tsászáriak, Roth nem lett az liferánsuk . . .«

Roth Mózesről is úgy emlékezik mint *igaz magyar zsidóról*, aki az akkori — 1817 — nagy éhínség alkalmával igen sokat tett a miskolci szegényekért s *mindenfajtaju eleséget* bőven osztatott nekik, úgy hogy ezért *»O Tsászári Fő-Hertzezsége a' Palatinus* is megdicsérte, és dicséretét az akkori borsodmegyei főispán, Klobusiczky József által tolmácsoltatta.«

A lakodalomról említi, hogy az akkor 67 éves Roth nejével, négy gyermekével, tizennyolcz unokával és négy dédunokáival jelent meg. Az ünnepség, mint a régi levél mondja, *»a magyar koronánál lévő nagy Bálszálában, költséges vendégséggel tartatott meg és azt diszesítette a' megyének hölts Főispánya N. Méltóságú Klobusiczky József, a' nemes Vármegye Tisztjei, úgy a' Tek. Cameralis Tiszttség, a' kik mind méltónak tartották az öreg betsületes pár ünnepét jelenlétükkel diszesíteni.«*

Az ötvenes években, mikor az összetartás érzete legerősebb volt a nemzetben, a pesti társaságba több előkelő zsidó családból való ifju is bejutott, köztük két Ulmann, és Nemeshegyi, aki később egy végzetes párbajnak lett áldozata.

Később, a kiegyezés után rendkívül örvendetes fordulat állt be.

A valláskülömbőségek teljesen elenyészni látszottak. A redutbálokon egy sorban tánczoltak a szép mágnáslányok, parázsszemű, karcu zsidómenyeeskékkel, míg mamáik együtt jótékonykodtak és voltak *választmányi hölgyek* különböző filantrop intézményeinknél

Az eszlári-pör, de még inkább az egyházpolitikai parlamenti harczok véget vetettek ezeknek az aranykori állapotoknak.

Az egyenlőség szépen fejlődő fáját, mielőtt igazán dus lombot hajtottak volna, korai dér lepte meg és ismét eltávolította egymástól, nemcsak a zsidót és keresztényt, de részben a keresztény vallásfelekezeteket is.

*

Tudjuk, hogy *férfi sorsa az asszony!*

Ezeknek a vizsás állapotoknak a jobbrafordulását is a magyar nőktől várjuk. Mert hiszen a férfiak megteszik a kötelességüket, és a keresztény férfit nem is válasszja az az exclusivitas a zsidótól, mint a két vallásfelekezet asszonyait.

Az arisztokratia, nemesség jelenleg szereplő tagjainak kellene jó példával előmenni, hiszen koronás fők mutatják nekik az irányt.

Ott van a legdicsőbb példa, a mi siratott, fenkölt lelkű királynénk, aki utolsó látogatását is báró Rotschildnél tette; ott van a genialis, szép portugall királyné, aki a liszabonni hirlapíró kongresszuson, épen két magyar zsidóasszonyt, dr. Neumannét és dr. Füredinét, tüntette ki megszólításával.

Amit asszony akar, azt az isten is akarja. Ne distingváljunk olyan nagyon még az *istenekben* is. Akár dr. Kohn parentál el, akár Stieber éneki a Circum dederum-ot fölöttünk, egyformán vagyunk emberek, egyformán a magyar haza gyermekei, egyformán vannak kötelességeink és egyformán leszünk porrá; és nem zászlós urakkal ülünk majd kizárólagosan a *legfelsőbb* házban, de Lázárral is, *quondam paupere* . . .

E fölött pedig így, a kereszténység halottak napjának évadján nem árt egy kissé gondolkozni a pártoskodó, gyűlölködő emberfiának.

Gróf Vay Sándor.

A fekete bacillus.

Tóth Béla, a tudós tárczairó és tárczairó tudós, a ki rendszerint igen rokonszenvesen emlékszik meg a a magyar zsidó hitüekről, a Pesti Hirlap vasárnapi számába írta ezt az alábbi tárczát a bécsi betegségről, a pestisről. A dolgozat annyira érdekes és becses, hogy itt egész terjedelmében közöljük.

A bécsi laboratóriumi szerencsétlenség révén ismét módunkban van látni azt a jelenséget, hogy az antisemiták a tudományt is valami átkozott zsidó portékának tekintik. A középkori parasztok, Gregorig és czimborái, még a kórházról is azt hiszik, hogy gyilkos saktertanya. A doktorok (*alle san verkappte Jud'n*) belefogdossák az egészséges keresztény embereket és meghalattják őket, hogy legyen kit föltráncsérozniok. Mert legkedvesebb mulatságuk a halott-trancsérozás, ez az iszonytató műve-

let. A bonczolásról ez a Herr. von Gregorig úgy beszél, mintha valami rettenetes kínzásról volna szó; mintha azok a szegény kadaverek ordítanának a bicska alatt. És a gonosz doktorok zsidót természetesen nem bonczolnak soha.

Az anatomia és a holttest-vizsgálat ilyen felfogása, a bonczolástól való irtózás és scalpellumot forgató orvosok gyűlölése ép olyan régi dolog, mint az emberi agyvelő fekete bacillusa: az ostobaság. Ezt a fertőzést még az állatból hozta magával az ember. Nincsen olyan ostobaság, a melyben ne mutatkoznék valami állati vonás. A bonczolástól való borzadás kiváltképen baromi; tulajdon az az ösztön, mint mikor a marha megszilajodik a vágóhíd szagától. Annak a marhának voltaképp igaza van; nem akarja, hogy levágják, élni akar. De az embernek azért volna esze, hogy az anatomia termét meg tudja különböztetni a vérpadtól, a bűvarkodó tudóst a hóhértól. A felvilágosodás történetének egyik legfontosabb mozzanata az a változás a világszemléletben, mely végre valahára megtűrte, hogy az emberi test belsajét vizsgálják. Ez az új korszak, igaz, szörnyűségesen: vivisectiókkal kezdődött; mert még mindig ártatlanabb dolognak tartották az élő emberek felbontását, mint a holttest megszenteltetését. A középkornak nem egy nagy anatomusa szennyezte be kezét bonczolással fertőzött gonosztévők vérével. És mikor végre a holttest tudományos tárgy lett, az ostobák még mindig irtóztak a »felszabadulástól«. A kerékbetörésre ítélv vigan ment a vérpadra, ha tudta, hogy összezuzott teteme nem kerül Rolfink, az anatomus félelmes tornyába; mert meghalni könnyű, de ha »megroflinkolják« az embert, az irtóztató.

Nem tudom, méltóztatnak-e még emlékezni, hogy egynéhány évvel ezelőtt Zágrábban bukkant föl az a középkori lelki járvány, a fekete bacillus, az ostobaság dühöngése; a nép föllázadt az orvosok, a kórház és a bonczolás ellen. A horvát parasztok ugyanugy beszéltek, mint most a bécsi urak. Lecsuktak közülök egy csomót és a sötét mozgalomnak vége lett. A bécsi antiszemita azonban diadalmaskodtak ugyanazokkal az argumentumokkal. Kivívták, hogy a pestis bakteriumainak mester-séges tenyésztését semmisítsék meg. Ami hosszú tudományos munkájával és nagy költséggel keletkezett: egy pillanat alatt elpusztult az ostoba és olcsó sósavtól. Bizonyosnak hiszem, hogy az osztrák kormány e szomorú intézkedése idézte föl a mienkét.

Az a maró folyadék különben szétröccscent és jókora lyukakat égetett mindenféle diszes tógákon. Több egyetemen egyszerre megszűnt a pestisjárványt természetének és megelőzésének kutatása. Miért? Mert a kutatás veszedelmes. Ki mondja, hogy veszedelmes? Az ostoba Herr von Gregorig vagy valami tudós szakértő? Nem tudom. De akárki mondja, az az egy bizonyos, hogy olyan szegénységi bizonyítványt még nem igen adott ki magáról se a tudomány, se a hatóság, mint mikor ellötyentette azt az egynéhány liter acidum muriaticumot. Mert vagy veszedelmes az a bakteriologiai kutatás, vagy nem. Ha veszedelmes, a szakbelieknek az első órától tudniok kellett, hogy az; és nem volt szabad emberéletet millióival játszaniok. Ha pedig nem tudták, hogy veszedelmes, akkor rosszabbak voltak a késsel játszó gyermeknél, mert a gyermeknek legalább nincsen doktori oklevele. Ez esetben az történt, hogy tudatlan népek merészen babráltak gyilkos portékákkal, melyeknek mivoltáról fogalmuk sem volt és bűnös cselekedetet követtek el. Ha viszont a pestis bakteriologiai kutatása nem veszedelmes, akkor az a sósav-öntözés bárgyuság

és az álladalom a XX. század küszöbén a középkori babona nevében veti a végét a tudományos vizsgálódásnak.

A bécsi köz-kórházban történt szerencsétlenséget súlyos hibák idézték elő. És pedig a tudományos vezetőség hibái. Azt mondják, hogy a katasztróla egyenes oka a szűk, piszkos laboratórium meg egy iszákos szolga volt. Hát mind Nothnagel professzornak, mind dolgozó-társainak kötelessége volt eleve tudni, hogy azok a nyomorúságos szobák ilyen műveletek végzésére nem valók, s hogy tanulatlan szolgálóra, akár iszákos akár józanéletű, a döghalál Pandoraszelencéjét bízni örültség. Akár beéri a pestis ezzel a három áldozattal, akár végigsöpri egész Európát: az kétségtelen, hogy a bécsi köz-kórházban bűnös vigyázatlanság történt, olyan tudományos skandalum, amelyhez foghalót alig ismer a történet.

De hogy ezért egyszerre megszűnjék másutt is a pestis bakteriologiai vizsgálata, még nagyobb szegény amannál; és növeli gyalázatát az, hogy a buta reakció ül benne diadalt. Nincs művelt ember, aki ne tudná, hogy az orvostudomány legújabb kora a bakteriológiával kezdődik. A veszettség, a lépfene, a tetanus oltását mind e kutatásoknak köszöni a világ; e tanulmányokon épült a mai seborvoslás is, és kétségtelen, hogy idővel majd minden fertőzést ellen védekezhetünk. A tüdővész, a kolera, a pestis megelőzését és orvoslását keresni a legmagasabb feladat. Gyerekeszéd, hogy a kísérletek veszedelemmel fenyegetik a világot. Szigorú felügyelet, lelkiismeretes pontosság mellett nem történik szerencsétlenség; amint hogy nem is történt mindmostanáig, jól lehet Európának vagy harmincz egyetemén hosszú évek óta folyik ugyanilyen munka. Ha a reakció ki tudta csikarni, hogy a pestis vizsgálatának véget vessenek, reá kerülhet a sor a kolera, a veszettség meg a többi fertőző kórság kutatásának eltiltására is; mert elvégre azok a bacillusok is ép oly kártékonyak, ha kiszabadulnak az üveg tömlőcsekből, vagy ha a kísérleti állat kedvére garázdálkodik az emberek között. Már pedig a reakció arra törekszik, hogy a tudományos bűvarkodást meggátolja. Európaszerte dühösen küzd a vivisectió ellen is. Ez a kérdés immár politikai szint öltött. Pártok mérköznek körülte.

Holott mi köze van az antisemitaságnak a kutyához, akit a tudós fölláldoz az emberekért? És vajon nem mese-e a zászló, melynek egyik oldalára ez van írva: „Üssük a zsidót!“, a másikára meg: „Imádjuk a tengeri malacot!“ Erre a felelet csak az, hogy mindez igen természetes, igen érthető. Amely agyvelőbe belevette magát a ostobaság fekete bacillusa, ott szükségképpen összekerül minden, ami buta, és nem férhet oda semmi, ami okos. Az antisemita nem lehet tudományos műveltségű ember. Viszont a tudományos műveltségű ember sem antisemita. Mert annak a fejében nincsen fekete bacillus. Ez a lelki járvány, az agyvelők e fertőzete, épen úgy mutatkozik, mint a testi epidémiák. Néha lappang, máskor dühöng, hol itt, hol ott támad föl, és mindig megvaunak az áldozatai. Még abban is hasonló a kolerához, a pestishez, hogy mindig erősen tör ki az olyan földön, ahol már rég járt, aztán lassankint endemiává szelidül és megszűnik. Ennek a processusnak a kezdetét most Franciaországban látjuk; és meg fogjuk látni a végét is. Mi még csak tétlen nézők vagyunk; de a tudomány haladásával vele jár, hogy a jövő századok a lelki járványok ellen ép oly hadjáratot folytassanak, mint ahogy ma az igazi epidémiák ellen küzdünk. És bizonyos, hogy meglelik majd a

fekete bacillus öljét is. Ez a szer a műveltség, a kötelező műveltség lesz, melyet majd ép úgy megkövetelnek mindenkitől, mint ma az ábécét. Ime, így függ össze az antisemitizmus, az antivivisectió, az anatomia gyűlölése, a sósav meg a többi oktondiság.

Magyarázatok az Ötkönyv hetiszakaszaihoz.

Chajé-Szoro.

V.

A pestis-bacillus és az első zsidó kalmárszellem.

Genesis 23, 10—11. „És felelt Efrón Ábrahámnak: . . . A földet neked adom és a barlangot, mely benne van; . . . temesd el halottadat . . . És Ábrahám szólt Efrónhoz . . . mondván: Mégis, vajha te engem meghallgatnál! Megadom a mezőért való pénzt, vedd el tőlem, hadd temessem el ott az én halottamat.“

Sietek jó eleve kijelenteni, hogy nem azt akarom itt kisütni, amit némely olvasó talán a czimből gyanitana, hogy Sára anyánk halálának oka valami fertőző betegség volt. Isten ments! Különböző köztudomású, hogy Rasi (23. 2.) régen kiállította Sára halottvizsgáló bizonylatát, mely szerint *ijedségtől* halt meg, midőn hallotta, hogy egyetlen fia, Izsák a Moria hegyén oly közel volt a halálhoz. Kevésbé ismeretes, de sokkal szebb és érdekesebb a Szefer-Hajásar czimű krónikáskönyv azon verziója, mely szerint Sára nem ijedtében, hanem *örömben* halt meg. Ezen régi hitrege szerint ugyanis a Sátán emberalakot öltött és mint összetöpörödött agg koldus meghozta Sárának azt a hazug gyászhirot, hogy Ábrahám tényleg megölte Moria hegyén egyetlen fiát, Izsákot. Sára a sebzett anyai szív kétségbeejtő fájdalomával jajveszékelve el indult fia keresésére városról városra, de sehol sem tudtak neki felvilágosítást adni fiáról. Midőn Sára már egészen beleélte magát abba a szomorú gondolatba, hogy egyetlen fiát elvesztette és megvigasztalódott azon gondolattal, hogy Izsák *Isten parancsára* áldozta fel életét, akkor a Sátán ismét megjelent előtte emberi alakban és megmondta neki a tiszta valót, hogy Izsák életben van és Ábrahám őt nemsokára ide vezeti anyja szerető karjai közé, mire Sárának örömben megrepedt a szive és meghalt.

A halál okát tehát tovább nem kutatjuk, de annál inkább a családi sirbolt, a Machpela-barlang megszerzési módját, mely a bibliában szokatlan bőbeszédűséggel hetiszakaszunk egy egész fejezetét foglalja el.

Azt hiszem a téma elég érdekes minden zsidónak, mert hiszen itt mutatja be nekünk a biblia az *első alkudozó zsidót* — Ábrahámot és az *első alkudozó Chevrakadistát* — Efront. (A szegedi nagytudományú főrabbi ur, ki körülbelül tíz évvel ezelőtt egy tőle megjelent brosrben a zsidó Chevrakadisa intézményt, a németek hajdani „Beerdigungs-Bruderschaft“-jaiból származtatja, bocsásson meg, hogy nem akceptálom hipotesisét; mert ha már *nemzsidó* eredetre vezetjük vissza, akkor kétségtelenül Efron volt a Chevrák első útmutatója, legalább abban, hogy miképen lehet a sirhelyeket jól értékesíteni.)

Egész légiót képez azon kérdések és nehézségek száma, miket a régi kommentátorok felsorolnak e fejezetre, melyben oly kicsinyesnek látszó részletezéssel perlongum et latum el van mondva az Efron és Ábrahám alkudozásának minden fordulata. Különösen feltűnőnek találják a czikkünk élére állított szöveget, a párbeszéd ezen részét, melyben Efron felajánlja a barlangot, hogy csak temesse el halottját, Ábrahám pedig szabadkodik, hogy nem teszi, míg az árát nem tudja.

Az első impulzust e szöveg magyarázatához — nem átalom bevallani — Schneider és Gregorig mult-kori főmedvényeiből meritettem, a magyarázat alapját pedig rabbi József, a talmudbeli tannaita és rabbi Ábrahám Zwebner, a híres kaboldi rabbi mondásaiból. Hogy hogyan kerül a bécsi bélyeghamisító és a községi pénzek elkezelője ily tisztes társaságba? — azon, kérem, ne tessék csodálkozni. Hát nem láttuk-e épen az imént, hogy az emberbőrbe öltözött sátán Sára anyánk mellé férkőzött? És nem tapasztaltuk-e csak e napokban, hogy a bécsi csatornák két inficiált patkánya a tisztességes embereket is (mert olyanok is vannak Bécsben!) veszélyeztették? Hát ne legyen két antiszemita képviselőnek annyi joga, mint a pestis-bacillusoktól fertőzött két patkánynak?!

A két jeles férfitudóval az azt mondta e napokban a bécsi birodalmi gyűlésen, hogy a pestis-bacillusokat a *zsidó kalmárszellem* hozta Bécsbe, a zsidó orvosok nyereszkesedési vágya. A gonosz szószátyárok bolondériáit komolyan czáfogatni persze nem juthat eszünkbe; oly hiábavaló, balga törekvés volna, mintha a bacillusokat érvekkel akarnók meggyőzni ártalmas voltukról és írásmagyarázattal rábírní, hogy ne veszélyeztessék többé az emberiséget.

De igenis eszembe ötlött ez otromba kifakadások révén a „zsidó kalmárszellemet“ kissé szemügyre venni, amely kifejezés régebbi keletű, mint az antiszemita bélyeghamisítók bölcsesége. Az „Egyenlőség“ olvasóira nézve aktuálisabbá teszi e kérdést már „A velencei kalmár“ czimű, épen most folyamatban lévő jeles értekezés is; még aktuálisabbá a bibliai hetiszakasz, mely Ábrahámban, mint mondottuk, az első zsidó alkudozó kalmárt mutatja be előttünk.

Nem azt fogom bizonyítani, hogy Ábrahám nem csalta meg ellenfelét; ez kitűnik az egyszerű szövegből és még jobban Ábrahám egyéb jellemvonásaiból. Csak egyet említek. Szodoma királya, kinek embereit és vagyonát Ábrahám megmentette, felajánlja neki vagyonát, Ábrahám pedig Isteure esküszik, hogy nem fogad el semmi jutalmat, »sem fonalat, sem sarukötőt«. (Gen. 14, 22.) Inkább az szorul tehát bizonyításra, hogy a jámbor, önzetlen Ábrahám elég okos volt ahhoz, hogy magát egykönnyen rá ne szedesse mások által, kik vissza akartak élni jóságával. Mert erre világos adat a bibliában nincs. Míg Ábrahám Istenféléméről, emberszeretetről, önzetlenségéről, áldozatkészségéről és vendégszeretetről külön-külön fejezetek szólnak, okosságáról, vagy mondjuk, tárgyunkhoz szólva, *üzleti ügyességéről* alig van szó. Pedig ez fontos kérdés a patriarka jellemének teljes ismeretéhez, amelyre méltán lehetünk kíváncsiak. Mert mi türengés-tagadás, — sőt balgaság volna tagadni — az üzleti talentum a zsidóságnak csakugyan egyik értékes sajátsága, ami pedig bizonyára nem egyszerre támadt, hanem kétségtelenül az ősről származott reánk. Hol van ennek nyoma Ábrahámnál? — Aki szöveünkét figyelmesen végig olvassa, megtalálja a sorok közt, hogy Ábrahám nemcsak istenfélő sat., hanem *okos* ember is volt és méltó utmutatónk, hogyan legyünk mi »kalmárszellemek«.

Csak egy kis distinctió szükséges még hozzá és az »okos« szó definiálása. Apósomtól, Rosenfeld² Mayer miskolczi főrabbi urtól hallottam, az ő apósa, rabbi Ábrahám Zwebner nevében.

Az okosságnak, épen úgy, mint a világosságnak, van egy pozitív és egy negatív rendeltetése, vagy mondjuk helyesebben, lehet *offensiv* és *defensiv* módon felhasználni, lehet vele támadni vagy védekezni, kárt okozni, vagy

kártól óvakodni. Az égő fálya természetes rendeltetése első sorban nem az, hogy vele házakat vagy városokat felgyujtsunk, hanem hogy a sötétséget eloszlassa és megóvjon botlástól, bukástól. A Talmudban (Megilla 24 b) érdekes vita van a bölcsek közt a felett, vajjon a vakon született embernek, ki soha világosságot nem látott, kell-e, szabad-e a világosság feletti benedictiót elmondani? A többség azt mondja, hogy igen és ezt R. Jósze esetéből következtetik. R. Jósze t. i. elbeszélte, hogy soha életében nem értette a Szentírás e kifejezését: »Tapogatni fogsz délben, a mint tapogat a vak a sötétben« (Deutor. 28, 29.) Hiszen a vak nappal sem lát, mi értelme van tehát e szavaknak »mint a vak a sötétben«? Egyik este — így beszél a rabbi — nagy sötétségben egy utcára érve találkozik egy vak emberrel, ki égő fáklyát tart a kezében. »Minek neked a fálya? kérdém ámulva, hiszen te úgy sem látsz.« »Igaz, felelé a vak, én nem látok, de mások látnak és figyelmeztetnek az uton lévő akadályokra, nekem is jobb a világosságban járni, mint a sötétben, mert az megvéd az elbukástól.«

Rabbi Ábrahám Zwebner igen szellemesen magyarázza ezzel Koheleth szavait: »Jiszron lachochmó min haszichlusz k'jiszrón haór min hachosech« (Koh. 2, 13.) Valamint a világosságnak első rendeltetése defensív természetű, a sötétségtől való védekezés, azonképen az emberi okosság is főképen önvédelmi eszköz legyen a gonoszok ármányai ellen, mindig magunk hasznára, de soha mások kárára, ártalmára.

Ábrahám, az igazság és őszinte jámborság prototypusa, kit Isten e szavakkal választott magának: »Járj előttem és légy jámbor«, a diplomatikai furfangokat, a mások megkárosítását célzó cselofságokat nem ismerte, senkivel szemben nem alkalmazta; de igenis felismerte, midőn mások vele szemben ezzel élni vagy visszaélni akartak; erre minden jámborsága mellett, volt benne elég praktikus okosság és »kalmárszelleme«. Bizonyíték reá a mi szövegünk. Erfrónnak — ezt már előttem több commentátor észrevette a szövegből — eszeágában sem volt Ábrahámot a Machpéla barlanggal megajándékozni; csak rá akarta szedni, hogy előbb temesse el halottját, azután majd annál többet követelhesen tőle. De Ábrahám megértette szándékát és udvarias határozottsággal kijelenté, hogy előbb kívánja az árát megtudni s megadni, csak azután veszi igénybe mint tulajdonát.

Tanulság: Ne támadjunk senkit, de védekezzünk teljes erélyvel, ha bennünket támadnak, akár emberfaló bacillusok, akár zsidófaló képviselők.

Dr. Jordán Sándor,
fogarasi megyés főrabbi.

Talányok.

— *Abu'l Hassan Juda Halévy.* —

*Félszeme van s bár arra is vak,
Jó hasznát látják vének, ifjak,
Fő gondja mindig a ruha
S egészen pöre ő maga.*

*Kicsiny, de mi eléakad:
Magába mindent befogad.
Tartalmát látja bár a szem,
Kéz nem foghatja meg sohsem.*

— *Abu-Harun Mózes ibn Esra.* —

*A nap testvére; fényt lövell,
Ha sötétség száll a világra:
S úgy nyúlik mint a pálma fel,
S karcsú mint aranyhegyü dárda;
Testét, ha tűz emésztí el,
Vig ő; de hull könyének árja,
Haldoklón uj életre kel,
Fejét ha gyors olló levágja...
Egyszerre könyez és nevet,
A könye még meg is mered,
Nos hát, mi az? Nem ismered?*

Fordította: Telekes Béla.

H i r e k.

— **Hitközségi választások.** A két hét előtt megválasztott hitközségi képviselő — mint már megírtuk — f. hó 6-ikán d. e. 10 órakor választja kebeléből újabb három esztendőre a hitközség fejeit (elnököt és 5 előjárót) és azonkívül a választmány 25 tagját. Azt mondjuk *ujból*, mert annyi mint bizonyos, hogy a képviselő *ujból* és egyhangulag fogja megválasztani az elnököt és az előjárókat, a hitközség kipróbált vezéreit, kik idejük és munkájuk java részét a hitközségnek szentelik, melyet mai magaslatára segítettek és melynek jövő nagy föladataihoz szeretettel és odaadással fognak hozzájárni. És ezek a föladatak nem kicsinyek. A jövő 3 évben föl kell épülnie a lipótvárosi templomnak, melynek építési költségeit a hitközség *egy millió frtban* állapította meg, amelyre eddig (igaz, hogy a gyűjtést még meg sem kezdték) csak 84.000 frt gyűlt egybe. A templomépítés lesz a jövő cyculus főfeladata a hitközség dolgaiban, de megoldásra vár még más két nagy feladat is. A *nevelőnképző* és a *gymnázium*. Szerencsére mint a kettőt nagy megerőltetés nélkül valósíthatja meg a hitközség. A nőképző internatussal összekötött helyiségéről gondoskodni fog a mi jótékony nőegyletünk, melynek nincs párja Európában és melyet nagy feladatában az új árvaháza megteremtése körül segíteni fog — mint már említettük — a világ legnagyobb jóltevő asszonya, *Hirsch Klára* báróné. A hitközségre csak a tanári fizetés terhe fog hárulni, ami évi 7—8000 frtból bőven kikerül. Ami a gymnáziumot illeti, ott az új polgári iskola teljesen üresen álló egyik emelete vagy 10 tanteremmel. Meg vannak a tanárok is és nem kell csak a polgári iskola párhuzamos osztályait fölfoloztatni és helyükbe a négyosztályu gymnáziumot berendezni. A község fölhasználhatja erre a célra a Taub Salamon féle alapítványt és ha a magáéból is tesz még hozzá évenként legföllebb 10.000 frtot, az ilyen összeg számba sem jöhet, tekintve a feladat nagyságát és — ami a fő — tekintve a pesti hitközséget és költségvetését. A budget a folyó évre közel *kétmillió* koronára rug, annyira, amennyire a vidék legelső 40 hitközségének költségvetése összesen sem emelkedik. Hol teremtsenek hát

kulturális, jótékony és vallásos intézeteket, ha nem itt. Át is vannak ettől hatva **Kohner** Zsigmond, eddigi hitközségi elnök, kit f. hó 6-ikán újabb 3 esztendőre fognak elnökül választani, **Deutsch** Sámuel, ki helyettes elnök és kultusz-elöljáró, **Schweiger** Márton, ki iskolaügyi előjáró, **Adler** Lajos, ki jótékonyági előjáró, **Grünbaum** Miksa, ki gazdasági előjáró és **Baumgarten** Lajos, ki pénzügyi előjáró lesz további 3 esztendeig.

Mint az elnököt és az előjárókat, újból fogják megválasztani a választmányi tagokat is, kik között a hitközség körül hervadhatlan érdemeket szerzett férfiak vannak, olyanok, a kik nélkül a hitközségi vezetést el sem tudnók képzelni. Meg fognak választatni választmányi tagokul:

csángóhéfalusi Baronyi Benedek, Breitner Zs. L. Ehrlich Mózes, Fleischmann Ede, Gomperz Károly, Grauer Vilmos dr., botfai Hübös József dr., Kohner Ágost, Kornfeld Zsigmond, megyeri Krausz Lajos, Löwy Mór, Mandl Ign. I., Mezei Mór dr., Münz Sámuel, Neumann Antal dr., Neumann Ármin dr., Pfeifer Ignác, Popper István, Schermann Adolf dr., Schlesinger Ignác, Schreier Jakab dr., zimonyi Schwarz Ármin,* Sternthal Adolf, Tenczer Pál, Wolfner Lajos.

— **Egy egyetemi tanár okoskodása.** Megjelenik egy füzet, rajta a budapesti tudomány-egyetem egyik nyilvános tanárának a neve, benne meg horribilis dolgok, mik a szerzőként feltüntetett professort, a hogy azokat először elolvassa, valósággal megrémítik. Neki is ront íróasztalának, nyakon fogja a tollat és már-már be akarja ütni az orrát a (pennáét) a tétába, midőn meggondolja a dolgot, mosolyogva szólván önmagához: Minek írnám meg, hogy ezt a füzetet nem én irtam? Hát képzelhető ennél fölöslegesebb czáfolat? Hol az ember, ki elhiszi, hogy nyilvános rendes egyetemi tanár ilyen válogatott számárságokat adhat ki neve alatt és még hozzá annyit egyszerre? Ha mégis van ilyen ember, már büntetésből sem érdemli, hogy kedvéért nyilatkozatot írjak, büntetésül, hogy ilyet el tudott hinni. És csakugyan nem czáfolta meg sehol **Hatala Péter** dr., a sémi nyelvek tanára a budapesti egyetemen, hogy »A jogos szocializmus« czimű röpiratot ő írta volna. Mert hát nem írta akkor sem, ha írta. Tessék csak elképzelni. Egy 77 oldalas füzet tele a Szemetes Ujság és az Alkotmány, tehát két Szemetes Ujság zsidófaló cikkekkel. Badarnál badarabb, alávalónál alávalóbb állítások gyűjteménye, vörös papirosba kötve és rajta a sémi tanár neve. Mi azonnal is megmondtuk, hogy a tanár ur ilyet el nem követhetett. **Hatala Péter** volt már katolikus pap, átlépett aztán az unitárius vallásra, hogy ilyen két nemes vallás után most az ördög vallására (mert mi más az antisemitizmus?) tért volna, azt mi róla fel nem tehetjük. Hihetetlen, hogy tudós férfi, ki a zsolttárok eredetiben adja elő az egyetemen, (csupa zsidó hallgatóknak) magáévá tegye

* Lapunk zárásakor értesülünk, hogy zimonyi **Schwarz Ármin** mérnök fölkérte dr. **Weinmann Fülöp** kir. közjegyző és **Weisz Berthold**, orsz. képviselő elnöklete alatt kiküldött kandidáló bizottságot, hogy, tekintettel agg korára, nem fogadhatná el a választmányi tagságot, mit a bizottság sajnálattal tudomásul vett és helyette **Boschán** Jakab földbirtokost jelölte, ki mint *kurátor* eddig is buzgón szolgálta a kultusz ügyét. A szombat este tartott értekezlet a jelölést egyhangulag magáévá tette.

Boschan Jakab, ki 3 évvel ezelőtt azóta elhunyt nevével együtt 130.000 frtos alapítványt tett, teljesen rászolgált az őt ért kitüntetésre.

az antiszemita lapok förmedvényeit, azokat még össze is gyűjtse és neve alatt kiadja. Mindamellet figyelmeztetjük a professor urat, hogy a néppárt szerte hirdeti, hogy csakugyan ő (**Hatala Péter**) gyűjtötte volna össze azokat a válogatott dolgokat és vannak sokan, kik ezt el is hiszik, különösen azok, kik **Hatala Péter** drt ösmerik, mondván: ettől az urtól nagyobb ostobaságok is kitelnek, ami pedig lehetetlenség. Jó lesz azért mégis kiadni azt a czáfolatot még pedig minél hamarább.

— **A galicziai zsidók javára a nyiregyházi hitközség, illetőleg annak érdemes elnöke, Baruch Arnold** gyűjtést indított. A gyűjtést, melyről már megemlékeztünk, a nemzeti gyászeset következtében abban kellett hagyni, mert az adakozásokat más irányban kellett igénybe venni. Az eredmény így is elég szép: 260 fit. Ezt az összeget a nyiregyházi hitközség elnöke, aki annak idején az orosz zsidók számára 1400 frotot gyűjtött, szerkesztőségünkhöz küldötte, avval a rendeltetéssel, hogy 252 frt 60 krt juttassunk el belőle, tetszésünk szerint, az üldözött galicziai zsidóknak, 7 frt 40 krt pedig fogjunk le azon lappeldányokért, melyeket nyilvános nyugtázás fejében a beküldő hitközségi elnök ur, az adakozóknak kíván eljuttatni. A jötevésben ki nem fáradó nyiregyházi hitközségi elnök ur megbizását szívesen fogadjuk, de két megjegyzésünk van. Az egyik az, hogy a galicziai kárvalott zsidók segélyezésére szánt summát kár volna egészen jelentéktelen kis összegekre szétforgácsolni. Az ilyen apró adományok alig segítenék az illető kárvalottakon, ezenfelül nyoma is vesznék annak a jóindulatnak, melylyel a szabolcsmegyei zsidók üldözött hitfeleiknek segíteni akartak. Ez okból azt a javaslatot teszszük, hogy a gyűjtés eredményét a »szabolcsmegyei zsidók alapítványa« czimen származtassuk át az uj-szandezi hitközségnek avval a megbizással, hogy ez a hitközség azt alapítványként elfogadni, ilyenként kezelni s a folyó kamatokat évről-évre valamely ottani szegény iparosnak fölségítésére fordítani szíveskedjék. Ha ehhez **Baruch Arnold** ur, mint a gyűjtés vezetője, hajlandó hozzájárulni és ezt közli velünk, ily értelemben intézkedünk. A másik megjegyzésünk az, hogy az adakozásban résztvevőknek küldendő lappeldányokért az »Egyenlőség« kiadóhivatalának utalványozott 7 frt 40 krt el nem fogadjuk, hanem a megjelölt czélra, az alapítványi összeg kikerekítése végett átengedjük, a szükséges lappeldányokat pedig ugyis készséggel megküldjük a kívánt czimekre. Az ezennel nyilvánosan nyugtázott adakozások **Baruch Arnold** ur elszámolása szerint a következők:

Nyiregyházi izr. statusquo hitközség 20 frt. Nyiregyházi Chevra Kadisa egylet 10 frt. Nyiregyházi izr. Nőegylet 10 frt. Nyiregyházi Poel Cédék-egylet 10 frt. Nyiregyházi Szabolcsi hitelbank 10 frt. **Baruch Arnold** Nyiregyháza 10 frt. **Reissmann Hermann** Kisvárdai 5 frt. **Propper Sámuel** (Tura) Budapest 5 frt. **Schreiber Hermann** P. **Petri** 5 frt. **Boschan** **Jakab** Ibrányi 5 frt. **Blau Pál** Nyiregyháza 10 frt. **Stern Jenő** Nyiregyháza 5 frt. **Zucker Henrik** Nyiregyháza 5 frt. **Haas Ignác** Nyiregyháza 10 frt. **Berger László** Eszék 1 frt. **Lichtmann József** Gut posta Ny. **Adony** 2 frt. **Stein Sámuel** **Csobaj** 2 frt. **Hartstein** **Antal** Nyiregyháza 2 frt. **Friedmann Sándor** 1 frt. **T. Dadai** hitközség 4 frt 71 kr. **T. Szt. Martoni** hitközség 2 frt 15 kr. **B. Szt. Mihályi** hitközség 15 frt 53 kr. **Vajai** hitközség 12 frt 35 kr. **T. Dobi** hitközség 3 frt 25 kr. **Mándoki** hitközség 19 frt 60 kr. **Ramacsházi** hitközség 4 frt 50 kr. **Gávai** hitközség 9 frt 60 kr. **Kótaji** hitközség 7 frt 90 kr. **Berczeli** hitközség 4 frt 15 kr. **Vörösmarti** hitközség 3 frt 16 kr. **Dombrádi** hitközség 12 frt 80 kr. **Kéki** hitközség 5 frt 70 kr. **Gyulaházi** hitközség 5 frt 33 kr. **Kékcei** hitközség 25 kr. **Bákai** hitközség 3 frt. **T. Polgári** hitközség 10 frt. **Szabolcsi** hitközség 80 kr. **Buji** hitközség 7 frt 5 kr. **Ujfehértói** hitközség 5 frt 10 kr. Összesen: 264 frt 93 kr. Ebből le költség (nyomatvány, postabélyeg és portó) 5 frt 50 kr. Marad: 259 frt 43 kr. Ezen összeget kikerekítette **Baruch Arnold** nak kis Klárikája 57 krral. Összesen: 260 frt. Ezen összegből levonandó 37 db. **Egyenlőség** lapért a 20 kr. 7 frt 40 kr. Fennmaradó összeg: 252 frt 60 kr.

— **Rabbi-konferencia** volt a héten Budapesten az orthodox közvetítő bizottság irodájában, melyen részt vettek a pozsonyi, pesti, nagyvárad, váci, szatmári orthodox főrabbi és a közvetítő bizottság több laikus tagja. A konferenciát *Lipschitz* Lipót, bizottsági elnök vezette. A közvetítő bizottság organumának ma megjelent száma a konferenciáról nem tesz említést, minélfogva annak bizalmas jellegének kellett lennie.

— **Rabbiválasztás.** A szigetvári hitközség október hó 30-ikán töltötte be a *Kohn* Armin főrabbi elhalálása folytán elárult rabbi-széket. A választási aktus iránt nagy érdeklődés mutatkozott és e czélból tartott közgyűlésre a környékbeli hitközségi tagok is eljöttek. Az eredményt d. u. 4 órakor hirdették ki, a mely szerint az összes szavazatok, kettő kivételével, *Mandel* Armin dr. eddigi vágujhelyi rabbit kivánták lekipásztornul. A szavazásnak ez az eredménye nagy lelkesedést keltett Szigetvárt. A választásról örömmel üdvözölték a vágujhelyi rabbit, aki mint tankönyvíró is figyelmet keltett a »Zsidók története« című művével. Az új szigetvári rabbi, mielőtt a szemináriumba lépett, *Lów* Lázár és *Fürst* Lázár rabbiknak is tanítványa volt.

— **A zsidó bevándorlás megnehezítése a szent földön.** A cionizmus káros gyümölcsei érnek. Tények bizonyítják, hogy zsidó-hitűeket nem akarnak a szent földre bocsájtani. A minap 9 amerikai zsidó, közülök kettő részt vett a spanyol-amerikai háboruban is, ki akart szállni és mert arra nézve, hogy 30 nap alatt Palesztinát elhagyják, biztosítékot adni nem akartak, vagy nem tudtak, nem engedték őket a szent földre lépni. A jaffai amerikai ügyvivő konzul hiába lépett közbe érdekükben, nem használt; két algieri zsidónak azonban, a francia konzul közbenjárása folytán, nagy nehezen megengedték a partraszállást. Azt mondják, hogy az amerikai konstantinápolyi főkonzul irt volna a jaffai amerikai ügyvivőnek, hogy a török hatóságokkal ne ellenkezzék, ami kétségtelenül nagyon kényelmes politika. *Strausz* Oskar, az új amerikai követ, talán változtat a bevándorlási tilalmon. A német konzul sokkal erélyesebben lépett föl a tilalom ellen, s azt törvénytelennek és a német kereskedelem szempontjából károsnak mondotta. A brit konzul szintén kifogásolta az új tilalmat, de mert választ nem kapott, egyelőre utasította az angol alattvaló zsidókat, hogy szolgáltassák át a kívánt 1000 franknyi biztosítékot.

— **Ezüstlakodalom.** A nagyszombati hitközség érdemes elnöke, *Messinger* Armin, házasságának 25-ik évfordulóját október 29-én ünnepelte. A hitközségi előljáróság, a képviselőtestület és az iskolaszék megragadta az alkalmat, hogy a hitközség élén már 8 éve álló érdekes elnök iránt való tiszteletüket és nagyrabecsülésüket kifejezzék. Ezen czélból a nagyszombati muszafistentisztelet előtt az előljáróság, a képviselőtestület és az iskolaszék testületileg jelentek meg az örömpár lakásán, a hol a küldöttségek nevében *Stein* Miksa főrabbi üdvözölte az elnököt, mire *Fischer* Adolf alelnök a küldöttségek nevében egy remekműű ezüstserleget nyújtott át, rövid üdvözlő szavak kíséretében. A jubiláló elnököt azután nejével együtt templomba kísérték, a hol a jubiláns szentírásolvasás közben szép összeggel emlékezett meg az összes helyi jótékonycélu egyletekről. Az istentisztelet után a tanítótestület, a nőegylet, melynek elnökasszonya *Koppel* Józsa, gyönyörű csokrot nyújtott át a jubiláns nejének és a községi hivatalnokok üdvözölték az ezüstlakodalmas párt.

— **Ötven évig hitközségi jegyző.** *Hirn* Sebestyén f. hó 5-én üli meg ötvenedik évfordulóját annak, hogy a nyitrai izr. hitközségben elfoglalta hivatalát. Mint

jeles hebraistát fogalmazványaiért messze földről fölkeresik és számtalan sirfelirat dicséri jeles tollát. Őt főrabbit és 10 hitközségi elnököt élt túl erőben és teljes ép-ségben. A hitközség ezen érdemes hivatalnokát élő történetének tiszteli és a hívek apraja-nagyja megkülönböztetett tisztelettel viseltetik iránta. E hó 5-én hitközsége nagyszabásu ünnepel tiszteli meg.

— **Halálozások.** *Frankfurter* Vilmos lovag, az ismert magyar származású bécsi filantrop meghalt. Nem ama emberbarátok közül való, a kiknek a neve sokat szerepel, mert a jót is titokban tette. Különösen Pozsony város, szülőföldje, köszönhet neki legtöbbet. 1873-ban, mikor ott kolera pusztított, barakkokat építtetett s a betegszállításban maga segédkezett. A polgári életben építési vállalkozó volt s e minőségében a magyar nyugati vasutat is ő készítette. Érdemeiért a király előbb a *Ferenc* József, majd a vaskorona rendjével tüntette ki s lovagi rangra emelte. Mindössze 64 éves volt, de régóta betegeskedett. Három leánya maradt, a kik közül az egyik *Kornfeld* Zsigmondnak, a magyar hitelbank igazgatójának, felesége. *Frankfurter* Juda, az ismert pozsonyi talmudtudós, és néh. rabbisági ülnök testvére volt. Temetése Bécsben nagy részvéttel folyt le. A végítzességadásra megjelent a bécsi hitközség egész előljárósága, *Kautz* Gyula dr. bankormányzó, *Mautner* Gusztáv, *Taussig* Tivadar lovagok, erényi *Ullmann* udvari tanácsos, *Ullmann* dr. hitelbank igazgató stb.

A kiskőrösi hitközségnek nagy jámborságáról és alapos talmudtudományáról ösmert rabbija, *Rubinstein* Mesulém, múlt hó 27-én Budapesten, a hova előző napon gyógyulást keresni érkezett, meghalt 52 éves korában. Holttetemét külön vonaton szállították haza, hű községébe, melynek 31 éven át volt hitbeli vezetője és a hol f. hó 31-ikén ritka nagy részvét mellett örök nyugalomra tették. Az elhunyt sógora volt *Feigelsberg* Leónak, a Pester Lloyd híres szerkesztőjének.

Schwarz Armin, a temesvárgyárvárosi hitközség elnökének fivére, előkelő kereskedő meghalt. Igen nagy részvéttel temették. Életét és nemes munkásságát *Singer* dr. gyárvárosi rabbi méltatta szívéhez szólóan.

Stern Jakab kalocsai tekintélyes kereskedő, keresk. ülnök október hó 28-ikán 68 éves korában meghalt. Temetése tanúságot tett arról a közbecsülésről, melyet munkás életével szerzett. A végítzességadásra megjelent a törvényszék és ügyészség is. *Szántó* Mihály dr. igazságügyi miniszteri tanácsos testvérét, *Szántó* Menyhért, földmívelési miniszteri titkár, édesatyját gyászolja az elköltözöttben.

Mandl Jakab fővárosi magánzó, egy nagy és előkelő család teje, október hó 30-ikán 89 éves korában elhunyt a fővárosban. F. hó 1-én nagy részvéttel temették.

Lindenbaum József előkelő budapesti kereskedő okt. hó 31-ikén 43 éves korában meghalt. Gyászoló özvegyén kívül, a fővárosi kereskedelem körében előkelő szerepet betöltő testvérei gyászolják.

Özv. *Rozengarten* Jakabné, szül. *Goldschmiedt* Emilia asszony, Budapesten, f. hó 1-én 56 éves korában elhunyt. A jótékony urnőt leányán kívül, ki férj. *Neuschloss* Marczelné, előkelő nagy rokonság gyászolja.

— **A német császár előtt.** Vilmos német császár mostani jeruzsálemi utja alkalmával a zsidóhitűek küldöttségét is fogadta. A küldöttség a palesztinai zsidó földmives koloniák fénykép-bumát nyújtotta át a császárnak. Az üdvözlő beszédre a császár azt felelte, hogy jóindulataira mindazok a törekvések számíthatnak, melyek Palesztinában a török birodalom javára és a szultán főhatósága alatt a mezőgazdaság emelésére irányulnak.

— A boroszlói új zsidó kórház számára *Leder-mann* M. berlini tilkos keresk. tanácsos 30.000 márkát ajándékozott.

— A főváros képviselőtestülete, mint maga a főváros egyesítése is, negyedszázados. A képviselőtestület 400 tagja közül 49 az egész negyedetszázadon át tagja volt a testületnek. Eme 49 képviselőtestületi tag között következő hitfeleinket találjuk: *Deutsch* Sámuel, *Fenyvessy* Adolf, *Scheermann* Adolf dr., *Schweiger* Adolf, *Schweiger* Márton, *Stiller* Mór dr. és *Tatay* Adolf dr.

— Az egyetemi ifjuság körében, úgy látszik, engedett erejéből az a retrograd irány, mely a néppárt eszméinek hordozására volna hivatva. A felekezeti, illetőleg a mindenben keresztény jelleg már az egyetemi olvasókör választásainál is helyett adott az egyetemesebb nemzeti iránynak, amelyben minden felekezet békén elfér egymás mellett. Ez a liberálisabb irány mutatkozik az egyetemi olvasókör nyilvános szerepléseiben is s ennek tudhatjuk be azt, hogy midőn hallottak napján e héten az egyetemi ifjuság a nemzeti kegyelet adóját leróni elment a fővárosi temetőben nyugvó nagyok sírjaihoz, módot nyújtott arra, hogy, ami az utóbbi években alig fordult elő, ismét zsidó hitű ifju is megszólalhasson az egyetemi kör nevében. Azok, akiknek e megtiszteltetés jutott: ifj *Chorin* Ferencz (Klapka sírjánál), *Wolfner* Pál (vértanuk sírjánál), *Prosznitz* Leo (Garay János sírjánál). Az egyes fakultások részéről szintén több zsidó hitű ifjunak volt módja a fakultásbeli ifjuság nevében a tudomány halottjainak sírján beszélni.

— Zsidó. A sárga foltot, amit megkülönböztetésül a bécsi városi iskolaszék a zsidó hitű tanuló ifjuságra diktált rá, amikor közös városi iskolákban zsidó és nemzsidó osztályokat nyitattott, a porosz iskolatanács a zsidó tanítónokkal szemben kívánja alkalmazni. Ez a tanács ugyanis elrendelte, hogy Berlinben zsidó hitű tanítónó iskolaigazgató nem lehet s a ki e minőségben működik is, ettől az állásától megfosztando, pusztán azért mert — zsidó. Ez a rendelkezés berlini liberális körökben nagy fellünnést és resensust keltett s a városi iskolaszék elhatározta, hogy a vallásügyi miniszterhez fölfolyamodik ellene, mert a zsidó tanítónók igazgató voltát tilalmazó rendelkezés nemcsak törvénytelen, hanem végre sem hajtható. A városi hatóság a rendelkezést hatálytalanítani akarja.

— Tanítói jubileum. A szabadkai zsidó hitközség iskolájának érdemes igazgatója, *Weisz* Jakab, a napokban töltötte be hivatali működésének negyedszázadját. Halás hitközsége ez alkalomból megünnepelte a jeles pedagogust. Az iskolaszék nevében ennek elnöke *Wohl* dr. köszöntötte, a kartársak részéről pedig *Szántó* Ede üdvözölte a jubilanst. A volt tanítványok ajándékokkal kedveskedtek mesterüknek. Este banquet volt.

— Zsidó földmives-gyarmat — még nem Magyarországon van, hanem csak Oroszországban. *Günzburg* Horáz báró beszarabiai birtokán Dsehad-Abadban. 500 desjatinre terjed a birtok, a melyet földmiveléssel foglalkozó zsidók letelepítésére és földmivesiskola céljaira parcelláztak. A telepések az első négy évben adót nem fizetnek. A mindezt magában foglaló miniszteri rendelkezést f. hó 2-ikán hirdették ki.

— Ováció. Brüsszelben több rendjellel kitüntetett tisztetére a napokban ovációt rendeztek. Ezek között volt *Goldzieher* Ede bankár is, *Goldzieher* Vilmos dr. egyetemi tanár kórházi főorvos testvére, a ki a belga királytól a Lipót rendjelet kapta. Mikor *Goldzieher*nek átnyújtották a kitüntetés jelét, rázendítettek a Rákóczy-indulóra.

— Embden Sarolta asszony, Heinenak egyetlen élő rokona, a kit a mi megdicsőült királynénk, Erzsébet, mint az ő kedves poetájának rokonát pár évvel ezelőtt személyesen is meglátogatott, a mult héten ünnepelte kilenczvennyolczadik születésnapját. Hamburgban elégedel e ritka nagy kort ért öregasszony. Születésnapja fordulójakor nem mindennapi ovációkban részesült. A mi királyunk is üdvözölte és egyben megküldötte neki Erzsébet királyné arcképét. Hamburg közeletének legelőkelőbbjei meglátogatták és a régi jó időkről elbeszélgettek vele. Az öregasszony ma is jó társalgó. New-Yorkból ez alkalomból azt irták neki, hogy Heine Henrik szobra legközelebb elkészül s a város egyik legszebb terén állítják föl. Megemlítjük azt is, hogy Embden asszony 70 éve tagja már számos hamburgi zsidó jótékonyági egyesületnek és intézménynek.

— Hymen. *Beislovich* József fővárosi hivatalnok feleségül vette *Kunstädter* Berta kisasszonyt, *Kunstädter* ismert iparos, fővárosi biz. tag leányát.

Sächter Jakab drnak, a budapesti orth. hitközség alelnökének szép és művelt leányát, *Rózsát* feleségül vette a héten *Bárkány* Herman eperjesi nagykereskedő. Az esküvő ősi szokás szerint a menyasszony szüleinek házána, szabad ég alatt történt, előkelő násznép jelenlétében. A fiatal párt *Reich* K. orth. főrabbi eskette, de orth. szokás szerint, beszéd nélkül. Az esküvő ének-részeit *Hartmann* Dávid főkantor látta el erős karral Este a Royal-szállóban fényes nászlakoma volt.

Goldberger Mihály, a trieszti Wolf hornagykereskedő czég üzletvezetője, jegyet váltott *Löwinger* Janka kisassz. nnyal Komáromban.

Ranschburg Gusztáv budapesti könyvkereskedő, tartalékos hadnagy, eljegyezte *Kornfeld* József dr., bécsi orvosi-kamarai előlj. tag leányát, *Mária* kisasszonyt.

— Az upesti izr. iparos és kereskedő ifjak együletében f. é. november hó 3-án este *Venetianer* Lajos dr. főrabbi az együleti elnök eszmékben gazdag előadást tartott, a mely a szép számban megjelent hallgatóság között nagy hatást keltett. *Venetianer* Lajos dr ezen előadásait az egyület helyiségében minden csütörtök este folytatja, a melyen vendégek szívesen láttatnak.

— Disraeli bátyja, Ralph Disraeli a napokban hunyt el igen magas korban, 90 éves korában. 1890-ig tagja volt az angol főrendiháznak, akkor azonban letette mandátumát és teljesen visszavonult. Az egykori angol miniszterelnök *Beaconsfield* lord ősi nevű családja az elhunyt *Rolph* Disraelival még nem tünt le az angol parlamenti élet teréről. Az elhunytnek fia, *Coningsby* Disraeli szintén parlamenti tag.

— Német zsidók története. Az emancipáció óta a sokat emlegetett, nyughatatlan és üldözött bolygó zsidó lassankint mindenütt megtelepedett. Meg van a hazája és nincs miért tartani attól, hogy — némely félművelt és félszias országot kivéve — elzavarnák a rögről, melyhez hozzáfűzte magát. Helyén való dolog ilyen viszonyok között megírni azt a sorsot, mely a bolygó zsidóé volt az egyes országokban mindaddig, míg az állandóság és megállapodás kora bekövetkezett. Ilyen fajta munkát nálunk is elkezdett írni *Kohn* Sámuel dr. »A zsidók története Magyarországon« czimvel, de a derekán abbahagyta s most már évek óta várjuk — mert készül — a folytatását.

Kohut Adolf dr., a mi Németországba szakadt honfitársunk, aki idegenben is megmaradt — magyar-nak, most a német zsidók történetének megírásába kapott. Műve a zsidók történetét Németországba való bevándorlásuktól kezdve mind a mai napig öleli föl. Nem eredeti

kutatásokra támaszkodik a munka,* de új forrásoknak sincsen híjjával. A szerző egy alig ismert, nagyon érdekes művelt világot hámoz ki a századok törmeléke alól és művét senki sem olvashatja anélkül, hogy a németországi zsidók szomorú sorsa meg ne indítaná. A megragadó élet-, művelődési- és történeti képek, melyeket élénk tár, nem tudományos szárazsággal írvák, hanem olyan olvasmányt szolgáltatnak, melyek a család minden egyes tagjának élvezetet nyújtanak.

A munka füzeteként jelenik meg s már a most megjelent két első is sok érdekes és új dolgot szolgáltat, a Kutschmann szép képeivel még vonzóbbá téve. Így pl. megtudjuk, hogy Köln volt az első város, ahol a német zsidók először állandóan megtelepedtek. Már a 4-ik században vannak itt zsidók, kiket a Rajna vizén könnyen lebonyolítható keresk. forgalom vonzott ide. A frank birodalomban nagyon jó dolguk volt. A saját hajóikon jártak keltek a folyamokon és a tengeren. Akadt köztük olyan, ki bírói hivatalt viselt, ki adószedő volt, ki mint orvos kereste kenyerét, ki a frank seregben dicsőséggel harczolt. A klerus is jó lábon állott a zsidókkal és szívesen érintkezett velük.

Érdekes dolog a füzetnek az a közlése is, hogy a frank királyok uralma alatt, a 8. században, volt egy püspök, aki zsidónak született. Metz város hetedik püspöke volt az; a neve Simeon. A korai középkorban ritka volt a theologusok vallás-változtatása, de később, különösen az újabb időben a zsidóból lett kath. papok száma jelentékeny volt. Ilyenek: Neander püspök, akit eredetileg Mendel Dávidnak hívtak, Stahl, aki e mondásáról »a tudománynak meg kell fordulnia« híres, Paulus Kassel akinek mig zsidó volt, Selig volt a neve, Kohn az olmtüzi érsek, Fraknoi Vilmos, a magyar püspök stb.

Jámbor Lajosról (814—843) a zsidókra vonatkozólag figyelmet keltő dolgokat tudunk meg. Ez a türelmes német császár meghagyta, hogy senki se merje a zsidókat nyugtalanítani, vagy vádolni. Az ő uralkodása alatt sok nem zsidó is látogatta a zsinagógákat, és az akkori idők csipős kronikája csufolódva jegyzi föl, hogy ezen uraknak jobban tetszett a rabbik prédikációja mint a saját papjaiké. Amilyen a császár, olyan volt ennek a felesége is, a szép és szellemes Judit.

Nagyon tanulságos az, amit Kohut a középkori zsidók kereskedelméről, a zsidó pénzüzletekről, a pénzügyviszonyokról, a zsidóknak a kereskedelmi tudomány terén tett szolgálatairól, a papokkal való üzleti összeköttetéseiről, a kiskereskedésről, csereberéről, uzsoráról följegyez.

Megrendítők a keresztes hadjáratok idejére vonatkozó rajzok, melyek a zsidók kétségbeejtő helyzetét tüntetik föl.

— **Új napilap.** Az a czime, hogy »Művészeti Tudósító«. Amint neve is mutatja művészeti, nevezetesen színházi, zenei, képzőművészeti és irodalmi kérdésekkel kíván csak foglalkozni. Ennek a czélnek az eddig megjelent számok meg is felelnek, kevés nagyképűséggel, de annál keresetlenebb formában. Az új napilapot Kereszty István és Baron Rezső szerkesztik. Előfizetési ára negyedévre 3 korona.

* Geschichte der Juden. Von Dr. Adolf Kohut illustriert von Th. Kutschmann. Berlin. Deutscher Verlag.

* **Családi és nemesi czimerek,** régi festmények javításait, olajfestményeket, művészi kivitelben eszközöl *Linhart Vilmos*, arcképfestő műintézete, Budapest, VIII., Hunyady-utca 27. szám (saját házában). Telefon.

Meturgeman.

(Szerkesztői üzenetek.)

Dr. Fl. S—r. Budapest. Nálunk az olyan papra azt mondják, hogy am-haarecz, tudatlan; minek mondják a katolikusok, azt nem tudjuk. Különben el sem tudunk képzelni rabbit, ki ne ösmerné alaposan legalább az Ötkönyvet, nem értjük azért, hogy katolikus testvéreink között működhet pap, kinek úgy látszik fogalma sincsen az *evangelistákról*. Hogyan az Őn által nevezett plébános komolyan állíthatja, hogy Izrael legfőbb hitvallomása, a *Sema* a kereszténység arculütése? Hisz ő főtisztelendősége az első kispapi vizsgát sem állhatja meg. Hisz a *Semát* az isteni parancsok legfőbbjének — *Jézus deklaráltta*. Márk evangelista 12. fejezete 28. és 24. verseiben olvassuk, hogy egyik irástudó, ki hallotta Jézus vitatkozását a szaduceusokkal és ki látta, hogy jól felelt nekik, ezt a kérdést intézte hozzá (Jézushoz): melyik a legelső az összes parancsolatok között? És Jézus felelt: Az összes parancsolatok között a legelső ez: *Halljad Izrael, az Örökkévaló a mi Istenünk, az Örökkévaló egyetlenegy*. És erre a zsidó hitvallásra mondja az Őn plébánosa, hogy a kereszténység arculütése? Lehet Jézus tanítása a kereszténység arculütése? Azt hisszük, inkább az a papnak ilyen tudatlansága.

Hegyaljai. Mesélje el »szent pap«-juknak Chóni ha-Meaggel, jeruzsálemi főpap, történetét, melyet tán ő is ösmer a talmudból. A szent városban polgárháboru dult. Hyrkan és Arisztobuel trónkövetelői seregei a szentély előtt összecsaptak. A megerősített templom a Hyrkánisták (szaduceusok) kezében volt, Arisztobuel hada meg (a parusim) ép a szentélyt akarta hatalmába keríteni. A szaduceusok visszaverték az ostromot és akkor a parusim fölkeresték Chónit, a főpapot, ki szentnek a hírében állt és kiről a nép azt hitte, hogy imájának mindig van foganatja. »A mi pártunkhoz tartozol« szóltak hozzá a vezérek; imádkozzál hát, hogy az Örökkévaló a templomban lévőket elpusztítsa. És Chóni ha-Meaggel odaállott a nép elé és imádkozott. »Örökkévaló Isten, világ Ura!« így fohászokodott »a kik ott benn vannak a te gyermekeid és a kik itt künn vannak, szüntén a te gyermekeid. Testvérek, kik egymásra törnek. Ó, én Uram, Istenem! ne hallgasd meg egyiknek sem a fohászát, ha az a másik pusztulását kéri. Inkább ébreszd föl újból mindkettőjük szívében a szeretetet és áldd meg a bennlevőket és áldd meg a künnlevőket«. Így imádkozott Chóni, a talmud szentje, a minta-pap. Mert a valóban szent nem átkozódik, az igazi szent csak szeret, csak békít. Az átkozódó pap nem szent pap és átka meg nem fog senkit sem. Az az önök »szent papja« az ostobák hitéből el és hogy jól számít. mutatja, hogy mégön is fél. Különben sem értjük, miért fordul hozzánk panaszával, hisz tán tudja, hogy nem csak mi nem adunk semmit sem a csodarabbira, de a csodarabbi sem ad semmit sem miránk.

Hassóél. Az a benedictió tényleg eltér a forrástól, melyből vételett. Jezsaiásban, ahonnan átvették, így hangzik a szöveg: »...ki alkotta a világosságot és teremtette a sötétséget, ki a békét szerzette és teremtette a rosszat«. (Jezsaiás 47, 7), mig az ebből készült benedictió a mindennapi reggeli imában így hangzik: »...ki alkotta a világosságot és teremtette a sötétséget, ki a békét szerzette és teremtette a *mindenséget*«, (héberül: jóczér ór uvóré chósech, ósze solóm uvóré esz-hakól.)

Fenakadt e kérdésen a talmud is (Berachót 11. b.), mert ez a benedictió imáink egyik legrégebbje és foglalozik véle Midras-Rabba is (245. lap b.), a kérdés tehát

nem új. A több magyarázat közül, ideiktatjuk a következőt:

Mint a későbbi iratokban és lithurgiában, a próféta idejében is a szerzők *protestációval* éltek a pogány tanok ellen, anélkül, hogy ezt a czélt megjelölték volna. Jezsaiás nem csak szép parallelizmussal akart élni, midőn azt hirdeti, hogy Isten alkotta a világosságot és teremtette a sötétséget, hanem protestálni is akart ama pogány fölfogás ellen, hogy egy és ugyanaz az Isten nem teremthette a világosságot is meg a sötétséget is. Hisz tudvalévő, hogy pl. a parzok két egymás ellen örökké küzdő istenségben hittek. Az egyik alkot, a másik ront, az egyik jó, a másik rossz, az egyik a világosság, a másik a sötétség (Ormuzd és Ahrimam). Jezsaiás ezt tagadta: Egy és ugyanazon Isten alkotta a világosságot és teremtette a sötétséget, szerette a békét (a javak legnagyobbikát) és alkotta a rosszat. Jezsaiás szavaiban tiltakozás foglaltatik, tehát, a mire az ő korában szükség volt, minthogy a *seté-resujót*-ról (a kétfélé isteni akaratról és hatalomról) szóló pogány tanoknak szerte hódoltak a kis Izrael körül. Más volt a helyzet, mikor Jezsaiás versét a mindennapi reggeli imába iktatták. A parzismust visszaszorította a görögség és Ormuzd és Ahrimam megszűntek veszedelmeseknek lenni Izraelre nézve. Változtattak hát a vers utolsó kifejezésén, már azért is, mert nem akarták mondani Istenről, hogy *teremtette a rosszat*, midőn arra, amit az kifejezett, t. i. a protestációra többé szükség nem volt.

A talmud a változást rövid két szóval magyarázza. Azt mondja ugyanis, hogy a »teremtette a mindenséget« méltóbb kifejezés Istenről, mint az, hogy »teremtette a rosszat« (*Lisna maalia*). Magyarázat, mely a talmudszerzők liberálismusának és jó izlésének igaz becsületére válik.

Dr. R. M. orvos Budapest. Érdekes találkozása a dolgoknak, hogy azon a napon, melyen kérdését tartalmazó levelét vettük, kis vidéki rabbi járt nálunk, egyike azoknak, kik nagyobbak állásuknál és ki a talmudnak ép arról a mondásáról mondott nekünk magyarázatot, melyre az ön kérdése vonatkozik. Szíve- en megneveznök, hogy legyünk *ómér dabar besém ómró* (dolgot elmondó elmondója nevében) a mit érdemül tud be a talmud, de tartunk tőle, hogy ártanánk neki, ha bizonyos körök megtudnák felőle, az orthodox rabbiról, hogy az »Egyenlőség«-nél is megfordul, ámbár maguk, az illetet rossz néven vevő körök szintén el-eljárogatnak hozzánk, de szintén titokban. Mert hát a ferde helyzet, melyben szervezet dolgában annyi év óta leledzünk, arra utal sok szánalomra méltó hittestvérünket, hogy ámitsák önmagukat s ámitsák saját pártjukbelieit. Hogy mennyire megy ez, arra eklatans példa a G. esete, kinél ép Ön járt el a napokban. A fiut megtettük szerkesztőnek, a ki aztán politikus dolognak tartotta, bennünket gyalázní, szidni lapjában, mert, mint mondá, az orthodox politika így kívánja. Igazán szomorú állapotok és férfinhoz, minő *Lipschitz* Lipót, igazán nem méltó tovább is azokban a vizekben evezni, miket Reich Ignác annyira zavarossá tett. De lássuk a talmudmagyarázatot:

Kérdése ez: Milyen értelme van a talmud ama tanításának, hogy a vendég cselekedjék mindenben a háziur szavai szerint, kivéve, ha azt mondja: *menj*? A talmud, melynek külön kötete van az illemlről (Hilchót Derech-Erecz), mely kiterjed még a járásra, a hanghordozására, minden mozdulatra, a mely plane a vendég magaviseletéről száz szabályban tárgyal, — még csak hogy is említhetne ilyet?

Kérdése helyes, de már réges-régen adtak rá feleletet és nem is egyet. A »Magén Abraham« szerzője pl. (Hilchót szeudéhez) azt állítja, hogy a szövegből hiányzik egy szó, mi a dolognak mindjárt más képet ad.

A szöveg ugyanis így hangzik: *kol má seómár lach baal-habajit assé, chucz miczé*, szóról-szóra magyarul: mindent, mit a háziur neked mond, azt cselekedd, kivéve: menj (azaz, ha azt mondja: menj!) Említett kommentátor már most ugy magyarázza a dolgot, hogy a szöveghez hozzá kell képzelni ezt a szót: *médíratcha*, azaz *lakásodból*. A mondat értelme eszerint ez volna: elfogadhat sz mindent, a mit a vendéglátó neked följánl, csak azt az egyet nem, ha azt mondja: *menj ki lakásodból*, azaz, hogy hozzá menj lakni. A lakással csakhamar terhére válsz és magadnak is kellemetlenségeid származhatnak belőle. Ez a »Magén Abraham« szerzőjének a magyarázata. Az én kicsiny rabbinusom máskép magyarázza a dolgot, ép oly talpraesetten, mint egyszerűen.

Mindazt, a mit a háziur neked (vendégnek) mond, azt tedd meg; azaz *csak* azt tedd, a mire a vendéglátó fölszólít. Pl. le ne ülj, ne egyél stb., míg a vendéglátó meg nem kínál, szóval *várd be mindenben vendéglátód fölszólítását*, csak abban az egyben nem, ami az elmenést illeti. Magadnak kell kiérezni, mikor kell távoznod. A magyarázatot, melyet a szöveg igen jól eltűr, olyan találónak véljük, hogy majdnem azt mernők állítani, hogy az eredeti szöveg tenyleg ezt akarta mondani.

Vannak olyan nézetek is, hogy a talmud valamely jökedvü vendégnek a tréfalkozó mondását rekapitulálta, a milyenek a magyarban is vannak, szólván a notával:

Nem, nem, nem, nem megyünk mi innen el,
Mig a házigazda furkósbóttal ki nem ver.

B. K. N. B-ben. Igazán meghatott a mentegetőzése, hogy miért küldi tudósítását az »Egyenlőség«-nek és nem »valamely előkelő lapnak«. Az önök volt rabbijáról beszélék, hogy községének azusz-ponimja (hisz tudja mit jelent; a magyar »szemtelen« szó csak gyengén adja vissza) — tehát az önök volt rabbija egyszer véletlenül egy és ugyanazon vasuti kocsiban utazott községe azusz-ponimjával (mert ahogy meg van minden községnek a maga bolondja, azonképen meg van az azusz-ponimja is). Az ipsze persze nagy hangon beszélt a szerény pappal, többek közt kétszer is megkérdezvén tőle, miért utazik III. osztályban? A rabbi megsokalta a tolakodást és így szólt: Kedves uram! minden ember olyan osztályban utazik, amilyen osztályu ő maga. A pesti rabbi pl. első osztályu rabbi, tehát utazik az első osztályban; a tokaji rabbi másodosztályu rabbi, utazik a második osztályban, én harmadosztályu rabbi vagyok, minélfogva utazom a harmadik osztályban. Ez tehát rendben volna. De ön, miért utazik ön a harmadik osztályban? Hisz ön elsőosztályu azusz-ponim, önnek első osztályban kellene utaznia? — Kedves B. K., ön igazán elküldhette volna tudósítását egy első osztályu lapnak is.

W. H. Debreczenben. Mi helyesebbnek találónk a »zsidó magyar«-t. Mert elemezzük csak a kifejezést. Mik vagyunk? — Magyarok. — Milyen (vallásu) magyarok? Zsidó (vallásu) magyarok. Magyar a főnév, zsidó a melléknév. A dolog azonban szokatlan és nem jár rá a nyelv. Ennél tán jobban hangzik a »zsidóhítü magyarok«, csakhogy ez meg kissé hosszú. Könyvben azonban ez nem alterál. Használja hát ezt.

Dr. Ei. M. urnak Kolozsvár. Nehéz dolog. Levele becsületére válik jó szívének és protegéé-jének, kiért íródott, de mit tehetünk mi abban a dologban? Az az ősmert önzetlen protektor, kiről szól, lakik Csengery-utca 58 sz. alatt, forduljon tisztelendő ur egyenesen hozzá — vaani abó achrecha umiléti eth debarecha.

W. Zs. Pécs. Egyelőre csak a hely van meg, ahol azt az intézetet föl fogják állítani. Az utak felől, melyeket meg kell tennie, hogy jelöltjét oda bejuttassa, — fájdalom! — rá ér kérdzősködni vagy másfél esztendő múlva.

* **Herz nővérek** (Budapest, Deák-Ferencz-utca 17. szám, I-ső emelet 11) készítik ez idő szerint a legszebb és legolcsóbb aranyhímzéseket, különösen templomi felszerelésekben, úgy mint: parócheszek, suchan-terítők, tóra-köpenyek, chupak stb. és előállítják a lehető legtekélyesebbet. Tizennyolcz évi működésük alatt szállítottak a budapesti dohány és rombach utcai templomok, s csaknem az összes imaházat fentartó egyletek részére. Vidékre: Pécs, Debreczen, Temesvár, Baja, Érsekújvár, Galgóc, Szegzárd, Nyitra, Pécsvárad, Miskolcz, Ó-Moravicza, Nagyszombat, Kún-Szent-Miklós, Nagy-Becskerek Balassa-Gyarmatra stb stb. Számtalan elismerő levél. Kitüntetve: Bécs, 1890. Budapest, 1896.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz.

Budapest, VI., Teréz-körút 40-42. sz.

1898. évi október hóban 926 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 23,298 frt 55 kr. fizettetett ki.

1898. január hó 1-étől október hó 31-éig beirt összes jutalékrészek száma 7977 és a kifizetett nászjutalékok összege 179,524 frt 44 kr.

<p>Szt. LUKÁCS-fürdő téli- és nyári- gyógyhely.</p>	<p>Nagy kénes iszapfürdő, iszaphorogató, douche-massage, kő- és kádfürdő, rheuma, köszvény, neuralgiák, ischias stb. ellen. Gőzfürdők, uszodák. Olcsó és szép lakások. Prospektust küld ingyen az igazgatóság, Budapesten.</p>
---	--

Legismeretesebb
magyar
gyártmány.

Gőzcséplők

Minden az összes gazdasági gépszakmába vágó
felvilágosítással és tanácssal,
ugyszintén

általános árjegyzékkel
vagy részletes

költségvetéssel,

szívesen és díjmentesen szolgál.

Első Magyar Gazdasági Gépgyár
részvény-társulat.

Gyártelep: Budapest, külső vácsi-út 7. szám.

Csimre ügyelni tessék!

A nagykanizsai izr. hitközségtől.

Pályázat.

A nagykanizsai izr. hitközségben üresedésbe jött **metszői állásra** ezennel pályázat hirdettetik.

Évi fizetés **220 (kettőszázhusz) frt** és egy harmad sechita (utóbbi mintegy **300 frtot** tesz ki.) Pályázóktól megkívántatik, hogy **sohet ubodek-vekore ubál tefilah** legyenek.

Képesítést, eddigi működést, kor- és családi állapotot feltüntető okmányokkal felszerelt kérvények *f. évi november hó 10-ig* alulírt előjárósághoz küldendők be. Nőtlen pályázók előnyben részesülnek. Az állás azonnal elfoglalható.

Nagy-Kanizsán, 1898. évi október hó 24-én.

Az előjáróság.

HIRDETÉSEK.

== Egyévi önkéntesek ==

lelegeánsabban és legolcsóbban felszereltetnek

TILLER MÓR és TÁRSA cégénél

BUDAPESTEN, Károly-laktanya,

osztrák császári és magyar királyi, görög királyi, szerb királyi, román királyi és perzsa császári udvari egyenruha szállítók, ő cs. és kir. Fensége József főherczeg, ő kir. Fensége György görög trónörökös, ő kir. Fensége luxemburgi nagyherczeg udvari egyenruha szállítói.

== Sorozókötelesek ==

hivatkozással e lapra, ingyen és bérmentve kapnak oly árjegyzéket, mely az egy-évi önkéntesi jog elnyerésére vonatkozó vedtörvényezikket, utasításokat és folyamod-

vány-mintákat tartalmazza.

B U T O R

Szilárd és jó minőségű **asztalos** és **kárpitos** berendezéseket **legolcsóbban** szállit és az országszerte ismert, jó hírnévnek örvendő alulírott **butor** raktárban állandóan megtekintésre ki van állitva.

Landau Ignác

butor raktára

BUDAPEST,

IV. ker., Károly-körút 22. szám. (Röser-bazár).

KOHN ARNOLD

gazdag sirkőraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a czég jó hírneve.

→ Szombaton és ünnepnapokon zárva. ←

ERDÉLYI

csász. és kir. udvari fényképész

BUDAPEST,

IV. ker., Ujvilág-utca 2. szám.

a Kossuth Lajos-utca sarkán.

Fiók-műterem:**V., Erzsébet-tér 18.**

Fényképfelvételek

izléses és művészies kivitelben.

Külön osztály:

külső, házonkívüli

fényképfelvételekre.

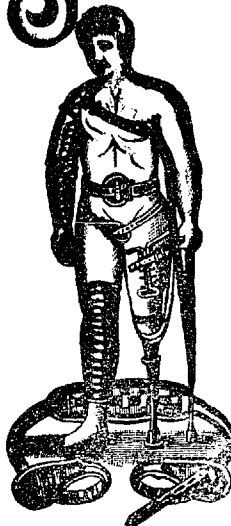
!! Mizlalt baromfi !!

nagyon finom, naponta friss, szigoruan koser vágottat ajánlok:

Libazsir	klgrm.-ként 58 kr.-ért
Kacsazsir	> 62 >
Kakaspulyka	> 65 >
Jérczepulyka	> 70 >
Kappan	darabja 1.20 >
Poulard	> 75 >
Levestyuk	> 75 >
Császarpoulard	> 65 >
Csirke nagy, sütni való	> 65 >
Csirke, paprikásnak való	> 55 >
Csirke, rántani való	> 40 >

Árak a helybeli vasúthoz szállítva, utánvétell.

SCHMIDT A. ÖDÖN, baromfi-kiviteli üzlete, Kecskeméten.

**Specialista
sérvkötőkben**Cs. és kir. osztr.-magyar
és belga kir. szabad.
Kitünt. Brüsszel 1893,
arany érem és díszokmányival.**KELETI-FÉLE
sérvkötő**a legtokéletesebb ezen nemben,
nem csuszlik, nem gyakorol kellemetlen nyomást.Ára: egyoldalu 6 frt.
kétoldalu 12 >Gyáramban készülnek ezenkívül:
múlábak, műkezek, műleges fűzők, egye-
nestartók, járó és nyújtó gépek, gummi
görcsér harisnyák stb.

Megrendeléseket pontosan eszközöl

KELETI J.kötészerez és orvos-szabászl műszerész
BUDAPESTEN.Főüzlet: IV., Koronaherczeg-utca 17. sz.
Gyár: IV., Rostély-utca 15. sz.Nagy képes árjegyzék ingyen, zárt
borítékban.**Sikkes egyenruhákat**

tábornokoknak, tisztéknek,

önkénteseknek, csendőrségnek, rendőrségnek,

tűzoltóknak, pénzügyöröknek

és **anyakönyvvezetőknak** készítenek**BLUM ÉS TÁRSA**Ő cs. és kir. Fensége JÓZSEF főherczeg udvari szállító
és szerb király udvari szállító.

Budapest, IV., Sütő-utca 2. szám (Szervita-tér sarkán).

Árjegyzékek készséggel küldetnek.

→ Pontos ezimre ügyelni tessék! ←

AZ „ANKER”

élet- és járadék-biztosító-társaság.

Igazgatóság:

BÉCS, I., Hoher Markt 11.

»ANKER-HOF.«

Magyarországi vezérképviselőség:

BUDAPEST, Deák-tér 6. sz.

»ANKER-UDVAR.«

a társaság saját házaiban.

Társasági vagyon..... 117 millió korona

Biztosítási állomány ..... 472 » »

Eddigi kifizetések összege 192 » »

Megtámadhatlan kötvény.

Méltányos feltételek.

Hadkötelezetteink biztosítása háboru esetére pótdíj nélkül.

☛ Nagy nyereségmentesztalékok. ☛

— Előnyös gyermekbiztosítások. —

Prospektussal és fölvilágosítással szolgál a fenti magyarországi vezérképviselőség, hová ügynökségek iránti ajánlatok is intézendők, valamint a társaság ügynökei.

GANZ ÉS TÁRSA

vasöntöde

és gépgyár részv.-társulat Budapesten.

K É S Z I T :

A) Gépeket és építési munkákat, teljes malomberendezéseket, vasúti kocsikat és vasúti felszereléseket, transmissiókat.

SPECIALITÁSAI:

B) Kéregöntvény vasúti kerekek, váltók, zuzóművek, hengerek és ágyugolyókhoz.

Hengerszékek kéregöntetű hengerekkel mind a malmászathoz, mind pedig a parasztra őrléshez.

Facsiszóláshoz, papir- és cellulóza-gyártáshoz való

☛ G É P E K. ☛

Vizkereket nagy sikerrel pótló

TURBINÁK.

Villamos világítás nagy távolságra is a mótortól.

Zsilipek, csővezetékek, frictiós kapcsolások, rotatós dynamométerek, — ACZÉLÖNTVÉNYEK.

A Kossuth Lajos-utca 16. sz. alatti

— városi irodánkban —

mindig tartunk dú s v á l a s z t é k o t világító testekből és lámpákból a legkülönbözőbb kivitelben, a hol saját rendszerű elektromos, gáz- és petroleum-motoraink és dynamogépeink is megtekinthetők.

BUDAPEST.

KÖBÁNYA.

Magyar Fém- és Lámpaáru-Gyár

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

PETROLEUM-LÁMPÁK

a legegyszerűbb kivittől a legpazarabbig.

Herrmann M.-féle

szabad. villamlámpák

és a létező legjobb petroleumlámpák.

Unicumlámpa, a legegyszerűbb használati lámpa.

Fém- és Dizműtárgyak.

Valódi király-olaj.

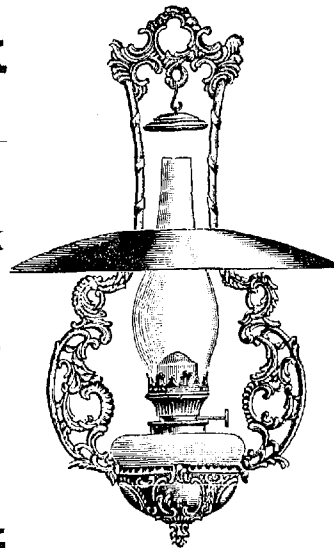
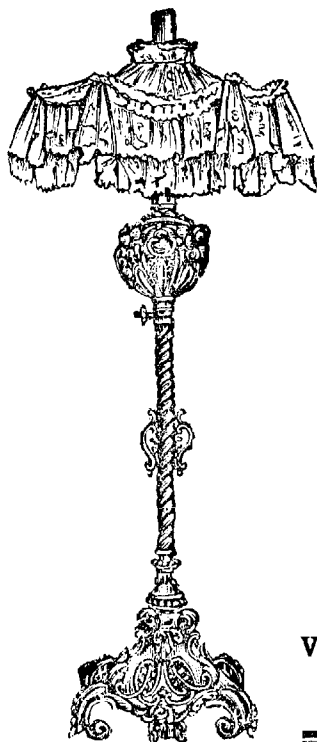
Legjobb biztonsági petroleum.

Raktárak Budapesten:

V., Gizella-tér 1. sz., Haas-palota. — VI., Teréz-körút és Király-utca sarkán. —

VIII., Üllői-út 2. sz., Kálvin-tér sarkán. — X., Jászberényi-út.

— Pozsonyban: Lőrinczkapu utca. — Kolozsvár: Wesselényi-utca 20. —

MERCUR

Bank- és Váltóüzlet Részvénytársaság

Budapest, V., Dorottya-utca 12. sz.

A nálunk eladott osztálysorsjegyekre, csupán a most befejezett VI-dik huzáson több mint

1 millió korona

nyeremény esett, ezek közt a **600,000** koronás főnyeremény is.

Az alábbiakban felsoroljuk minden nagyobb nyereményeket, melyek a VI-dik sorshuzáson nálunk nyertek:

602,000 kor. nyert. 92044 ^{8/8}	1,000 kor. nyert. 36877 ^{8/8}	500 kor. nyert. 50003 ^{8/8}
200,000 » » 92049 ^{4/4}	1,000 » » 42316 ^{4/4}	500 » » 63458 ^{8/8}
10,000 » » 84465 ^{8/8}	1,000 » » 42338 ^{4/4}	500 » » 63464 ^{8/8}
5,000 » » 455 ^{4/4}	1,000 » » 42387 ^{4/4}	500 » » 64232 ^{8/8}
5,000 » » 15625 ^{2/2}	1,000 » » 42899 ^{4/4}	500 » » 70167 ^{4/4}
2,000 » » 6083 ^{8/8}	1,000 » » 55620 ^{4/4}	500 » » 74120 ^{4/4}
2,000 » » 10677 ^{4/4}	1,000 » » 63462 ^{8/8}	500 » » 84853 ^{4/4}
2,000 » » 26168 ^{4/4}	1,000 » » 67867 ^{8/8}	500 » » 85566 ^{1/1}
2,000 » » 75023 ^{1/1}	1,000 » » 78558 ^{8/8}	500 » » 85606 ^{1/1}
2,000 » » 76039 ^{2/2}	1,000 » » 84867 ^{4/4}	500 » » 85996 ^{1/1}
2,000 » » 80389 ^{4/4}	1,000 » » 85603 ^{1/1}	500 » » 86115 ^{1/1}
2,000 » » 81000 ^{4/4}	1,000 » » 90224 ^{1/1}	500 » » 86168 ^{1/1}
2,000 » » 86156 ^{1/1}	1,000 » » 96473 ^{8/8}	500 » » 90110 ^{4/4}
2,000 » » 90125 ^{4/4}	1,000 » » 99484 ^{1/1}	500 » » 90204 ^{4/4}
2,000 » » 99280 ^{1/1}	500 » » 5341 ^{8/8}	500 » » 90223 ^{4/4}
2,000 » » 99490 ^{1/1}	500 » » 5349 ^{8/8}	500 » » 90314 ^{4/4}
1,000 » » 475 ^{4/4}	500 » » 10062 ^{4/4}	500 » » 94706 ^{8/8}
1,000 i » 6081 ^{8/8}	500 » » 25469 ^{2/2}	500 » » 96836 ^{8/8}
1,000 » » 9089 ^{8/8}	500 » » 27386 ^{4/4}	500 » » 97096 ^{2/2}
1,000 » » 10652 ^{4/4}	500 » » 32159 ^{8/8}	500 » » 97410 ^{2/2}
1,000 » » 25474 ^{2/2}	500 » » 32166 ^{8/8}	500 » » 97460 ^{2/2}
1,000 » » 28563 ^{4/4}	500 » » 32639 ^{8/8}	500 » » 97623 ^{2/2}
1,000 » » 28575 ^{4/4}	500 » » 34884 ^{8/8}	500 » » 99251 ^{1/1}
	500 » » 40062 ^{4/4}	
	500 » » 42337 ^{4/4}	

A III. osztálysorsjáték első huzása november 17-én és 18-án lesz.

Sorsjegyek már kaphatók a következő áron:

Az első osztályra:

Egész sorsjegy..... frt 6. —
Fél sorsjegy..... » 3. —
Negyed sorsjegy... » 1.50
Nyolczad..... » —.75

Mind a hat osztályra:

Egész sorsjegy..... frt 80. —
Fél sorsjegy..... » 40. —
Negyed sorsjegy... » 20. —
Nyolczad..... » 10. —

MERCUR Bank- és váltóüzlet Részvénytársaság **Budapest, V., Dorottya-utca 12.**

Gyöngyszemek a talmudból és midrasból.

— Forrásokból szelegeti: Szabolcsi Miksa. —

Nincsen olyan tisztító eszköz, mint az arany. Fényessé válik tőle maga a feketeség.

Ellent áll neki a szeretet, átlát rajta a bölcs és megtöri erejét a hős.

Hatalmasabb az aragnál a vas.

Épen a fájós fogba akad belé folyton a nyelv. (Az emberek épen csak bűnödöt veszik észre, ami bened jó és erényes, azt nem akarják látni).

Te emeld helyedet, és ne a helyed emeljen tégedet.

Azt hiszed, mert följutottál, előkelővé váltál. Tévedsz. Nem följutottál a helyre, de a hely lejutott tehozad.

A szék nem pótolja a gondolatot.

Ha Izrael nem adott volna a világnak mást, mint a hetedik napot, akkor is az emberiség örök hálájára tette magát érdemessé.

Mig Izraelt üldözik, van föladata a népek közt. (Szelidíteni és nemesíteni az erkölcsöket.)

Szigorú büntetések soh'sem javították még meg az erkölcsöket.

— Üres-e, nem-e az olajos korsó?

— Ezt könnyen megtudhatjuk. Ha mindenféle mérges légy száll rá, akkor van benne tartalom.

Nehezebben szerezhető (a közbecsülés) az arany edénynél és törekenyebb az üvegnél.

Sok bucsu, sok erkölcstelenség.

Inkább otthon zöldséggel, mint idegenben galambhussal.

Valld be csak, hogy a büszkét azért szidod, mert büszkesége sérti a — te büszkeségedet.

Az asszonyról.

A szerető asszonyi kézben több a gyógyító erő, mint Gilead balzsamában.

A bab, melyet a feleség föltálat, kedvesebb a királyi ételnél, melyet a szakács nyújt nekem.

Akár milyen kicsiny az asszony, mégis nagy ékszer után vágyódik.

A nemes kőben varázs van, melyet a férfi meg nem ért.

A férfit a szerint is megítélheted, milyen mértékben tiszteli feleségét.

Tisztelet után törekszem, mert az én tisztelem jól esik feleségemnek.

Igazi férfi soh'sem nyilatkozik durván asszonyról.

Állatmesék

Rabbi Berachja Nikdáni „Mislé Sualim” című könyvéből.

Születése napjára az oroszán bünbocsánatot hirdetett az összes állatoknak. — És ti nem is örvendeztek? — kérde a pásztor juhaitól. A bünbocsánatnak — felelték a bárányok — örvendjenek a farkasok meg a medvék, a nagy rablók, kiknek annyi a bünük. Mi ártatlan juhok miért örvendjünk, mikor nincsenek is megbocsátani való büneink.

Az egerek keserves panaszára, hogy a gonosz macskák mennyire öldösik őket, az igazságos oroszán megengedte, hogy azontul az egerek is öldöshessék a macskákat.

Az oroszán kiadta a rendelete, hogy azt az egeret, mely apró éles fogaival szétrágtá a háló köteleit, mely őt fogva tartotta, — fejedelmileg jutalmazták meg. Ezt meg is cselekedték és a kis egeret abban a nagy kitüntetésben részesítették, hogy az oroszán asztalára kerülhetett pecsenyének.

A márcziusi idők és a pesti zsidóság.

— Közli: Pollák Kaim. —

A nagy események, melyek szeretett hazánkban a legfényesebb korszakban, 1848-ban lejajlottak, magukkal ragadták akkor a zsidó felekezetet is. Az alábbi körlevél, melyet a liptó-szt.-miklósi izr. községi gazdag levéltárban találtam, ennek a jelenségnek beszédes tanubizonysága.

A körlevelet ez okból fölösleges magyarázatokkal ellátni. Tartalma elég világos s keltezése bizonyítja, hogy a hazai zsidók mennyire együtt éreztek a magyar nemzettel. Csak azt tartjuk szükségesnek felemlíteni, hogy az oroszágos izr. bizottságnak tulajdonképen az volt a feladata, hogy a türelmi adóból, melyet 1846-ban beszüntettek, fennmaradott pénzüsszeget kezelje és a hátralékokat behajtsa. E bizottságban a következő férfiak vettek részt: Pestről: Kossowitz J. H. Spitzer Gerson, Kern Jakab, Pollák Márk, Fleischl Dávid, Schulhof Lipó, Lackenbacher Jakab; Bonyhádról: Adler S. D.; Ungvárról: Weiszbach Márk; Vág-Ujhelyről: Schlesinger Illés; Pozsonyból: Pappenheim Herman; Nagyvádról: Dr. Grósz Frigyes; Gyórról: Lederer Zsigmond; Temesvárról: Gott-hilf Ferencz; Lőcséről: Winter Fülöp; Kecskemétről:

Helsingér Móríc; Eperjesről: Holländer Leó; Szombathelyről: Grünwald Ignác; Tatáról: Singer Salamon; Liptó-szt.-Miklósról: Diner Sámuel; Várnáról: Gottesmann Miklós; Miskolczról: Eigner Albert; Kőszegről: Schey Fülöp; Bajáról: Basch József; Kis-Várdáról: Eisenberg Dávid. — Az itt felsorolt férfiakból alakult bizottságnak főgondja és törekvése volt továbbá az, hogy a zsidó emancipáczió utját egyengesse és a magyarosítást terjeszse. Ezen szent mozgalomnak mindig a pesti izr. előljáróság állt az élén.

Az érintett érdekes okirat ez:

18/1848 Napló szám.

Tisztelt honfiak!

Nagy esemény ment véghez; a mi csaknem mindenütt véres áldozatokba került, a két testvér és szomszéd fővárosaink dicsőségére legyen mondva, itt a lakosok egyértelműsége által, békés és törvényes uton vivatott ki és hasonló siker fog, mint reméljük, a magyarok józan és erélyes szabadságszeretete által az egész országban elérni.

Pest és Buda városa átestek békés reformokon és a mellékelt 12 pont az egész lakosság által egyhangulag elfogadtatott a nélkül, hogy legkisebb rendellenesség zavarná meg ezen nagyszerű eseményt; mindenki egy gondolatától vala és van áthatva: szabad és egyezés által erős haza, — törvényelőtti egyenlőség minden lakosra nézve, — fentartása a személy és vagyon bátor létnek.

Ezen nagyszerű mozgalomban semmiféle személy-, rang- vagy valláskülönbség nem volt és nem is észrevehető; mind a bátor izr. ifjúság, mind a városok egyéb izraelita lakosai, első pillanattól fogva egybe forrtak az összes népességgel és egyesek közülök, mint az ideiglenes igazgató nép választmány tagjai ülnek együtt a városháznál, szintűgy sokan közülök felfegyverkezve a bátorságörben részt vesznek. Ők magyarok, és nem zsidók mint külön nemzetbeliek, mert ők, és mi mindnyájan csak akkor leszünk külön vallásfelekezet gyanánt tekintendők, midőn imaházainkban köszönetünket és legbensőbb hálánkat intézzük a Mindenhatóhoz a hazára és reánk is árasztott kegyelmeért; de az élet minden egyéb viszonyaiban, minden elkülönzésnek, úgy politikai polgár, mint társaséleti tekintetben meg kell szünni és mi csak honfiak, csak magyarok vagyunk, miután hazánk már minket, is kebelébe fogad, és egyéb lakosaival egyenlősek lán, a mire több mint félszázad előtt a törvényhozás szava csak kilátást nyitott, ime, Istennek hála, valósággá lett.

Szeretett Hitsorsosink! A zsidó községek ezen dicső esemény után, mint zárt testületek létezni megszűntek, nem lesz többé szükségük törekedni, hogy a tagjaik irányában fennálló korlátok megszűntessenek, mert Istennek hála! az ország minden lakosára nézve csak egy jog, egy zsinórmérték leend, valljon t. i. hü, becsületes ember s magyar-e?

A zsidó községek ezentúl, úgy mint a pesti község már is példányával bizonyítja, csupán mint cultus előljáróságok fognak működni, és egyedül arra lesznek hivatva, hogy a gondolat tiszta értelmét és helyes felfogását tagjaiknál elősegítsék, s őket ezen nemzeti mozgalomban tiszta szívvvel és erős akarattal leendő csatlakozásra buzdítsák, valamint arra is intsek, miszerint magukat se tolakodással, se szertelen lealázkodással ne bélyegezzék, hanem ragaszkodó szeretettel, mérsékelt nyugalommal és illedelemmel viseljék, szóval: jóra való becsületes honfiak legyenek. Az izr. községeknek továbbá is feladatukban álland. szakadatlanul, vallásbeli és közhasznú intézeteik felül örködni s addig, míg a dolgok ezen újabb állása törvényes intézkedések által rendezve leend, minden eddig reájok bizott kötelességeket változatlan gondossággal és legnagyobb rendszeretettel tovább is, felelőség alatt, úgy mint eddig, teljesíteni.

Alólirt elnök, miután azon magas tiszteletben részesült; hogy tagja legyen a küldöttségnek, mely az országgyűlésnek és felséges fejedelmünknek a történetket, és a közkívánatokat elébe terjesztendi: ez alkalmal arra is tudomást szerzend, valljon szükséges lesz-e még a magyarországi és kapcsolt részekbeli összes izraelitáknak a többi lakossággal jogegyenlősítése iránt készült petitiót az országgyűlésnek benyújtani, vagy pedig, a mint reményleni lehet, azonnal ki fog mondatni általa azon elv, hogy ezentúl polgári és politikai tekintetben csak magyarok lesznek és a vallás semmi akadályul nem fog szolgálni s így a 12 pont 4-ikében érintett törvényelőtti egyenlőség polgári és vallási tekintetben az Izraelitákra is minden megszorítás nélkül terjed.

Legyenek tehát megnyugtatva az iránt, hogy az igazságos kívánataink nyilvánítására és teljesítésére szolgáló alkalmas időpont nem fog elmulasztatni, és csak arra fordítsák gondolataikat, hogy kívánataink nemzeti pártolására minden tagjaik méltók legyenek és, mint már érintők, ne mint külön testület, ne mint zsidók, hanem mint erényes honfiak és mindnyájan mint a köz édes haza egyéni békés renddel és szerény mérséklettel olvadjanak egybe az összes népességbe.

Kik testvéri szeretettel ajánlva maradunk

Pesten, 1848. márczius 17-én.

A kezelő választmány: *Kunwalder Jónás, mint elnök.*

Választmányi tagok:

Nyitra vármegyéből: Schlesinger Elias.

Pest városából: Breisach Hermann, Herzfelder Dávid, Hirsch Károly, Kassowitz J. H., Kern Jakab, Löwy Herman, Pinkasz Adolf, Pinkasz Móríc, Pollák Márk, Singer Vida, Schulhof Lipót, Stern József.

Pest vármegyéből: Helsingér Móríc.

Tolna vármegyéből: Adler S. D.

Torontál vármegyéből: Basch József.

Verőcze vármegyéből: Lackenbacher Jakab.

A velencei kalmár.

Eredeti tanuimány.

— Irta: Hoffmann Mór. —

(Folytatás és vége.)

A emberi szívnek tévedései kiszámíthatatlanok. Ki bírná kimutatni azt a pillanatot, melyben a szenvedett sérelem fölötti keserű érzelmek a kétségbeesés azon fokáig emelkedik, a honnan menekülés már nincs? Vagy számító kegyetlenségnek tudja-e be az ember azt a hidegséget, melylyel Shylock a törvényszéki jelenet alkalmával mindent visszautasít s csak ellenségének életét kéri? S itt már azok a szelidebb érzelmek is háttérbe szorulnak, az ő apai érzelmei, melyek előbb, habár röviden, de oly bensőleg nyilatkoztak; s míg amazokat furcsa előítéletből egészen elhallgatják bírálói, az olyan embernek mint Shylock ezeket az érzelmeket el is kell tojtani, melyek oly veszteségre emlékeztetik, melyek csak növelik keserűségét.

Abból tehát, hogy azt mondja, mikor hallja, hogy eánya sok pénzt költ el Genuában: Kivánnám, hogy leányom holtan terüljön el lábaim előtt, s az ékszerek fülében volnának! — nem lehet arra következtetni, hogy Shylock teljes hiányában volt a családiérmeknek.

Ezzel ellentétben áll az a lecke, a mit Shylock a törvényszék előtt a nemeseknek az emberi jogokról tart. Mintha azt mondaná nekik: Ti gyaláztok engem, mert közületek megtámadok egyet; azért, mert olyannak tartjátok, kinek jogai vannak? Hát ha azt mondanám nektek: Minő jogtalanságot követtek el, midőn minden természeti jog ellenére rabszolgákat tartotok, kik azért állanak alantabb, mert megvettétek, mert rabszolgák, kiknek jogait az írott pergamens nem védi. Azt mondjátok nekem: Légy kegyelmes, bocsáss meg neki, hagyj fel kegyetlenségeddel! Hát ha én ugyanezt nektek mondanám: Adjátok meg rabszolgáitoknak a szabadságot, az egyenlőséget! Nemde azt felelnétek erre: A rabszolgák a mieink. De nem ám a természeti jog alapján, hanem mivel megvettétek. Igényetek alapja tehát a pénz. Nos tehát, ugyanaz a jog vagy jogtalanság alapján enyém a font hus! Bizony a nemes törvényszék erre az okoskodásra nem tud kádenciát, s a gyűlés szépen eloszlanék, ha — mint a vigjátékban szokás — a derék Portia meg nem jelenék jogtudósnak öltözve. S a költő részéről inkább az akkori igazságszolgáltatás iránti gunynak tartom, midőn Portia olyan szívfacsaró beszédet tart a kegyelemről, mely nemcsak, hogy meg nem indíthatja Shylockot, de még bosszuvágyóvá teszi; rossz hely volt az a nemes törvényszék, hogy ott a kegyelemről szóljanak; a társaság, mely végig hallgatta, sem volt hozzávaló.

Persze, hogy Shylock keménysége végre is megjárja, mert az idegen jogtudós (Portia) olyan föladatot szab eléje a font hus kivágásánál, a mire még ő sem vállalkozhatik. Erről az utolsóról a költő sem tarthatott sokat Lancelotnak szájába adja azt, a mint erről vélekedett: »A téritők ártnak a közönséges embernek. Eddig a disznók olcsók voltak, nemsokára egy szelet szalonnát sem lehet majd drága pénzen kapni. Most már erre nézve nem szükséges, hogy bárki is kikeresztelkedjék.«

Most már levonhatjuk a mondottakból a következtetést. Tekintsük a dolgot úgy, a mint azt Shakespeare-nél találjuk. De kutassuk minő csel lebegett a költő szemei előtt, minő alapeszmét akart a Velencei Kalmár-

ban érvényre juttatni? Igazuk van-e azoknak, a kik Shylockot a zsidó fanatizmus personificatiójának tartják, s azt akarják elhitetni, hogy Shakespeare ilyet akart Shylockban bemutatni? Nincs igazuk; mert akkor a költőnek sem volna igaza; hiszen ily elvetemült ember *vigjáték* személye nem lehet, habár a bonyolódás, fejlődés *vigjátékra* vall. Igazuk van-e azoknak, kik azt mondják, hogy Shylock elvetemültsége mellett kinevetni való boldond? Nem, nincs igazuk, mert Shylock beszéde gyakran imponáló ereje által a heroismus fokát éri el. Mert daczára azon vonásoknak, melyek az alakban elég elijesztők, vannak Shylockban vonások, melyek erkölcsös érzetre, emberségre, intelligenciára vallanak; melyek mutatják, hogy eddig a tökéletes romlottságig csak a legirtózatossabb lelki kinzások által hozható.

De mi volt a költőnek czélja?

Arra igen szépen felel meg a legkiválóbb jogtudósok egyike, Ihering, a ki egyik nagybecsű jogtudományi munkájában ezeket írja: »Shylock adóslevele semmis volt, mert erkölcstelen, de ha a törvény érvényesnek nyilvánította, Portia ítélete nyomorult cselfogás volt. A római törvény értelmében a hitelező fizetni nem képes adósát darabokra szabadlhatta, a nélkül hogy az kevesebb vagy több hátrányára lett volna.«

»Shylock hatalmas tragikumában abban fekszik, hogy Shylock, a középkori zsidó, hisz a jogban. t. i. hogy ő magát a törvénnyel szemben ép oly jónak tartja, mint a keresztény, s hogy azután reá zudul a katasztrófa, mely tudatára hozza, hogy ő nem egyéb mint középkori zsidó, kinek jogot akkor szolgáltatnak, mikor megcsalják.«

Hozzátehetjük, hogy az e fölötti fájdalmat akarta a költő feltüntetni a lélektani momentumok fokozatos jellemzésével. Még a színészek is eltérnek a költő valódi felfogásától és karrikaturát csinálnak belőle a karzat mulattatására, a költői mű rovására.

Belép a színpadra egy rőthaju, öreges, összetöprődött, ronda ruhájú zsidó, görcsösen támaszkodva botjára s beszélve orrán keresztül; s ez a színész el akarja hitetni a nézővel, hogy az eredeti Shylock ebben a számalomraméltó alakban mondhatta azokat az erőteljes szavakat, melyeknek keserűsége a velőkig hat; a művelt hallgató hihetlenné tartja az ellentétet és hamisnak az interpretációt. Vagy képzeljék csak önök a következő szavakat úgy orron keresztül huzva:

»Zsidó vagyok. Nincs a zsidónak szeme? Nincsenek a zsidónak kezei, érzékei, hajlamai, szenvedélye? Nem ugyanazon táplálékkal táplálkozik, nem sértik meg ugyanazon fegyverek? Nincsen kitéve ugyanazon betegségeknek s nem gyógyítatik ugyanazon szerek által? Nincs hidege télen, nincs melege nyáron, ép úgy mint a kereszténynek? Ha ti megszurtok bennünket, nem vérezünk? Ha megmérgezték bennünket, nem halunk meg? S ha megsértetek bennünket, ne bosszuljuk meg magunkat? Ha minden másban hasonlók vagyunk hozzátok, ebben is azok vagyunk!«

Pedig a költői feldolgozás örök időkre igaz és megragadó, megindító maradt, habár a ferde és előítéletes felfogás homálya borítja évszázadokon át. Ez a homály azonban oszlani fog majd, s az emberiség géniusza felemeli ismét ragyogó fátylóját, s a költő műve csak emléke lesz egy nagy szellemnek és egy kislelkű előítéletnek.

ESZTERKA.

Szomorujáték négy fölvonásban.

— Irta: Philippson Lajos. —

— Fordította: Haber Samu. —

(Tizenötödik folytatás.)

Rosny:

Bocsánat, a nemesnek nincs hatalma,
Fejét emelte a paraszt s a jobágy
Parancsainkra már nem engedelmes —
Lábtól a baj fölébb ekép halad.

Vola ura:

Eh, koldusok vagyunk s tehetlenek,
Felpörkölik kastélyaink s ledől
Az ősök otthona a por közé.

Kázmér:

Rajlad mi baj esett utóbb: tudom.
Hirére fájdalom fogott el engem.
Segítelek különb kastélyt emelni.

Lubomirz:

Oh, árulókkal telt honunk, zsidók
Lopóznak ellenünk elé, vezetni.

Kázmér:

Pedig zsidó tudatta, hogy mi készül . . .
Más senki sem beszélt, mind titkolózott.

Rosny:

Ha így marad, hazánk, ah, elveszett,
Ijedve látjuk a bukás ösvényén.

Kázmér:

Mi volna veszve? Hisz nagyobb soha
Se volt e hon! Egyetlen ellenét
Kell ránczba szedni, elzavarni csak:
Tudjátok, azt a vakmerő zsványt.

Rosny:

Én újra mondom: elveszett hazánk,
Nekünk lejárt s a hon mi bennünk élt!
Urak s hazánk feje mi volnánk
S a fő ahol beteg, a test nem él soká!

Kázmér:

Vitázni nem hivattalak, urak!
Az ellen itt Polónia szívében!
Galícziánus és orosz hazánk
Szívére tört s mely lengyel az, ki hallván
E hirt, a kard után önkéntelen
Ne kapna, hogy kirántsa és honunk
Gyalázatát az ellen vérivel
Törölje le? Az elfajult csupán,
Ki tétovázhat. A partoskodást
Tehát a szögre kell akasztani.
Tusátok ott vegyétek majd elő,
Ahol levét az ellen issza meg!

Rosny:

Szavadra hallgatunk, de úgy, ha talpra
Segíted újra azt, amit levertél.

Kázmér:

Amit levertem? Elnyomott vajon ki?
Tudom, e földön ősi, rosz szokás,
Hogy az urak, ha végveszélybe jut
Honuk, fegyvert csupán csak úgy ragadnak.
Ha telve érzik öblös markukat;
Ha illetéktelen jogot zsaroltak
S mi jogtalan, azt új jogul szerezték.
Nem szándokom engedni ez irányban!
Az néktek — üdvös ellenünk ha pusztul!
Ezért hiába bárminő nyomástok.
De tudni óhajom, mi vermet és
Népemnek és nekem a vakmerészség.
Ki véle hát, mi a merész kívánság.

Rosny:

Tetszés szerint nevezheted a mi
Megegyezésünk'. Először azt
Kivánjuk: a jobágy-főbírótságot,
A vádbeszédet és ítélkezést,
Amik szokás e földön nem valának,
Töröld el. Az urak magunk vagyunk,
Mienk a tett joga tulajdonunkkal —
Továbbá adj szabad kezet nekünk,
Az áruló zsidó csúf fajzatot,
Amely jogod szerint buján tenyész itt,
Honunk határain hogy átzavarjuk
Azonnal és beszédjük enjavunkra
Mit összehordtak csalva fondorul.
A rab zsidók — természetes egyuttal
Nekünk adatnak által s elmarad
A hirdetett bíraskodás. Kivánjuk,
Gyűlésbe hívd a nemzetet, miként
Az őseink szokása volt, vétóval.
Megillető jagon kivánjuk ezt.
S amíg nem egyezel bele s adod meg:
A lengyel úr kezében szablya nem lesz
S a lengyel úr nyilat szegezni nem fog.

Vola ura:

S ha volna mégis áruló közöttünk,
Annak kezét bénára én verem.

Lubomirz:

Nem birsz velünk, uram, mi összefogtunk,
Te egy magad maradsz s reánk szorulsz.

Rosny:

Ok itt a helytelen tüzeskedés csak:
A szolganépet hogy növeszd urára.
Te és mi annyira ezért jutottunk.
Az engedés lehet csak így javadra.

Vola ura:

A koronád muló arany csupán,
Örök becsét mi adjuk annak is
Maradjon úgy honunk, hogy eddig is volt.

(Folytatása következik.)

